

MARIA

V NAŠICH BOŽSKÝCH DĚJINÁCH

P. RAUL PLUS T. J.

MARIA
V NAŠICH BOŽSKÝCH
DĚJINÁCH

*S povolením veledůstojného autora
přeložila*

HEDVIKA VÁVROVÁ S. C. J.

L. P. 1937.

NAKLADATELSTVÍ
KROPÁČ & KUCHARSKÝ
PRAHA

NIHIL OBSTAT

Antonius Stríž,
censor.

IMPRIMATUR

Pragae, die 20. Novembris 1936.

Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.

M. 15285.

Ú v o d.

Přítomná knížka touží podati úlohu Marie Panny v nadpřirozených dějinách našich duší. I uvidíme postupně:

— *Jak Maria jest naší Matkou a za jakou cenu se jí stala. (Kniha první.)*

— *Jak Bůh, určiv Ji za Rozdavatelku milosti, zahrnul ji poklady nadpřirozenými a jak se dožaduje její ustavičné spoluúčasti na své božské činnosti. (Kniha druhá.)*

— *Jak Maria těží božským dobrodiním: jest naší Prostřednicí a jest jí plně. (Kniha třetí.)*

To jsou ony tři ideje, na něž jsme chtěli upozorniti. Tu neběží o podrobný život Matky Boží, ani o úplný souhrn theologie marianské. Omezujeme se přesně na podaný předmět; zda není dosti krásný, aby byl hoden naší námahy?

KNIHA I.

NAŠÍ MATKOU... ZA JAKOU CENU?

1. Meč bolesti. 2. Mariino „Fiat“. 3. „Stabat.“

Známe slávu Panny Marie i její vznešenost, již pouhá vzpomínka na Madonnu vyvolává ideu nedostižných výsad, ale proto snad až příliš zůstavujeme ve stínu vznešené oběti, které byly jejich cenou výkupnou.

Slovo, jež nejvýstižněji zahrnuje životní dráhu Mariinu, jest jméno *Matka*, Matkou jest, jak učí víra katolická, ve dvojím smyslu, jest lidskou Matkou Ježíšovou, jest nadpřirozenou Matkou každého křesťana. Ježíše, svého Prvorozeného, zrodila bez bolesti, ale aby zroditi mohla k životu božskému své druhé dítky, nás lidi, jakých utrpení bylo jí podstoupiti.

„*In dolore paries*“, bylo na počátku řečeno. Každé zrození se vykupuje slzami. Maria, jsouc Bohem vyvolena, aby v Kristu Ježíši zrodila lidi k životu nadpřirozenému, musí se připravit na bolesti, úměrné s tímto mimořádným mateřstvím.

Dolore... paries... Utrpení, plodnost. Vzpomeňme si, za cenu jakých utrpení se Maria stala Matkou lidstva!

KAPITOLA I.

Meč bolesti.

Úředně, smíme-li se tak vyjádřiti, zahájila Maria svou bolestnou dráhu slavností Očišťování. Která duše křesťanská nezná oněch tragických slov, jež stařec Simeon promluvil k mladé Matce, když přinášela své Dítě do domu Božího, by je obětovala Hospodinu: „A t v o u v l a s t n í du š i p r o n i k n e m e č?“

Dítě se narodilo před několika týdny. Podle zákona měla každá matka při svém úvodu do chrámu obětovati Bohu své dítě. Maria splnila ten předpis.

Simeon puzen Duchem Svatým, přichází do chrámu, ví dobře, podobně jak všichni Židé, že Mesiáš jest blízko; kromě toho bylo mu zjeveno, že nezemře, dokud by nespatřil Vykupitele Israele. Nyní nadešla chvíle, kdy Ho spatří.

Ejhle, Pomazaný Páně!

Tam u brány .. hle, mladá matka a muž nesoucí dvě holubice; matka drží své robě v náručí na záhybech svého pláště. „S a l u t a r e D e i! Spása Boží! Toť On!“ To útlé dítě, spočívající v hnízdečku mateřské něhy, S a l u t a r e D e i. Síla Boží! Ta světlá skvrnka na temném plášti, toť Světlo, jež má rozptýliti temnoty národů! Hle, zde je n y n í, na něž Simeon čekal po celý svůj život! A se rtů starcových stoupá k nebi vroucí zpěv díků: „N u n c d i m i t t i s s e r v u m t u u m, D o m i n e!“ „Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého! Neboť oči mé spatřily Toho, po němž lidstvo tak dlouho toužilo!“

Maria se přiblížila. Podává starci svůj poklad. Simeon chvějící se rukou bere Dítě do náruče. Ježíš cítí, co ztrácí záměnou... To nejsou hebké lokty Panny. A později ještě jiné ruce jinak se Ho budou dotýkati!... Muž Boží povznáší k nebi to drahé Nemluvně, tu Žertvu k oběti určenou, a pak vrací Matce drahocenné břímě.

A co z vnuknutí Božího praví Té, která hluboce dojata se s celou láskou k oběti přidružila? Co praví? Snad slova plná nadšení a pochlebenství? Nikoli, ale slova hrozná: „Tvé Robě, ó Matko, bude znamením odporu... Pro Ně se lidstvo rozdvojí: jedni budou pro Ně a druzí proti; a tito – bohužel – Je usmrtí... Tvou duši pronikne meč...” Tedy jak by řekl: „Z toho, co čeká Ježíše, můžeš usoudit, co čeká Jeho Matku; podle utrpení Synova odměř své vlastní utrpení... Všem pokolením budoucím budeš ženou, jejíž srdce proniká meč ustavičných muk. A nyní, můžeš-li, odejdi v pokoj, a radost Páně tě provázej!”

Ach, zda po takém proroctví může v klidu zůstat srdce Matčino? Tajemství to náleží k radostným... Leč není-li spíše děsně tragickým? Vizme tu mladou Matku, dosud tak blaženou mateřským štěstím! Její lokty s láskou tiskly na hrud' ten líbezný mladičkový život... A náhle neznámý stařec se sklonil nad ní a nad jejím Dítěm a hrůznou zvěstí jí zranil srdce: „Jemu odpor, tobě meč!” čili jinými slovy, jak Maria vyrozuměla: „Jemu kříž a tobě pata kříže...” Neboť co se týče zaslíbeného Mesiáše, Maria

ví všechno. Zná Písma a dlouho rozjímal Isaiáše a proroky.

A co praví Isaiáš a proroci? Svaté texty jsou zbarveny krví. Nám, jako Marii, jsou dobře známy, ale my nedovedeme v nich tak dobře čísti jako Ona. „Muž bolesti... Bohem trestaný a pokořený, poněvadž na sebe přijal všechny naše bídý... Zraněn jest pro hříchy naše, neboť Bůh Naň vložil všechny nepravosti lidstva... Od paty až k vrcholu hlavy... jedna rána...“

Souhrn mesiánských předpovědí podává celé umučení Páně se všemi podrobnostmi. Mluví o houbě, o žluči a octu i o nesešitém rouchu, o němž pod křížem metán los.

Maria to vše četla, o tom rozjímal. Nepoddávala se sebeklamu. A pravděpodobně Bůh ještě vlitou milostí jí ukázal vše, co ji čeká.

„Muž bolesti“ – ještě příliš málo. Ve své bezděčné drsnosti prorocké neopomíjí Isaiáš ani jediné kruté okolnosti a dodává: „To červ a ne člověk!“

„Muž bolesti... Jedna rána... Červ.“ Tak mluví proroci. Maria všechna ta slova zachovávala ve svém srdci.

Ale nyní – není to již pouhý napsaný text, nejsou to slova, nesoucí se z hlubin věků, jichž ostré rysy jsou zastřeny mlhou vzdálenosti.

Hroznou zvěst: „Tvou duši, ó Maria, pronikne meč“ – Maria slyší tu, před sebou... Kdo zmírní kruté její ostří?

„Tvůj Syn, ó Maria, toť onen umučený Mesiáš, o němž Písmo mluví.“

K lepšímu porozumění přenesme podobný děj v dnešní moderní prostředí.

Asi dvacet let před válkou sklání se mladá matka nad kolébkou svého dítěte. Tu z nena-dání kdosi přistoupí a s neomylnou jistotou prorockou jí řekne: „Tvé robě, ó matko, slyš! Ukáži ti řadu jeho pozemských dnů i okolnosti jeho smrti. Ubožák! Opuštěn bude na bojišti umíratí... Viz jeho rozpálenou hlavu, viz jak krvácí z nesčíslných ran... Slyš, jak za temné noci marně volá po matce...”

Pro srdce mateřské – jaká muka! Blaží-li ji pohled na drahé robátko, to proto, že neví. Neví, co stihne milované dítě. Matky vždy sprá-dají svým dětem nejkrásnější zlaté sny.

Ale zde veta po zlatých snech... Obraz rysů pevných, určitých, krví zbarvených. To Robě, jež dojatý kmet vkládá nazpět do matčina náručí, jest zrozeno pro muka. Maria bude třiatřicet let v úzkostech žít neb umírat: „Můj Syn – bude ukřižován.”

Vrátila se domů. Ubohá její láska mateřská! Svým posláním má vychovati oběť!

Velmi hluboký smysl theologický vyjadřují starobylé obrazy Narození Páně z věku XIII. Na jednom z nich Panna Maria se slzami se odvrací od božského Dítka, poněvadž je vidí – ne v jesličkách – ale na oltáři. Na jiném zas se Ježíšek odvrací od Matky, která s úsměvem se nad ním sklání, poněvadž v nebi vidí anděly, ukazující Mu kříž a ostatní nástroje jeho umučení.

Hleďme si představití život božského Dítka a jeho Matky v konkrétní skutečnosti. Vizme, jak spočívá na jejím klíně! Matka chce své Robátko rozveseliti a proto se radostně na ně usmívá. Leč náhle vlhnou jí oči, srdce bolestně se sevře. Jednoho dne... za třiatřicet let... též spočine na jejím klíně... Ubohá Matko, to bude pod křížem! Matko bolestná!

Vzdal se, ty hrozná perspektivo! A Maria ještě něžněji se k svému Robátku sklání a na čelo líbá... Ale ach, totéž čelo... za třiatřicet let... budou trny svíratí... Krvavý polibek koruny trnové...

Ježíšek roste. Nejednou když temný mrak přeletí přes jeho čelo neb přes jeho oči – přece tak vševidoucí – dovede Matka svou něhou přivábiti úsměv na jeho rty. I těší se, že snad na chvíli zapomněl, že přes svou vševědoucnost nevidí oněch zkřížených břeven, tyčících se hrozivě tam daleko na obzoru...

Nebylo vždy snadno vytrhnouti Dítě z nebezpečí. Již malý Ježíšek si pohrával s křížem... Herodes chtěl Ho usmrtili. Povraždil Neviňátka; On však, nevinný, mu unikl.

Leč to pouze oběť odložená. Jednoho dne zlo zvítězí. Kolikráte při pomýšlení na kruté dřevo kříže tiskne Matka tím vroucněji Dítě na hrud'. Ale jednoho dne, ano, jednoho dne... ramena kříže přemohou rámě mateřské... A Maria tím vroucněji objímá božské Dítko, jak by předem chtěla odčinití kruté objetí kříže.

Jistý obraz představuje Ježíška v dílně Josefově. Dítě nese na ramenou dvě břevna, jichž stín

rýsuje na protější stěně podobu kříže. Maria, sedíc mezi zlatými hoblinami, obrací se, ne k Ježíši vpředu stojícímu, ale k pozadí, kde se jasně rýsují dramaticky výmluvná břevna křížová.

Obraz přesný. Kdykoli Maria pohlédla na Ježíše, vždy za ním viděla i jeho kříž, ono hrozné znamení, v němž nenávistné úsilí říše odporu dosáhlo svého vrcholu.

Zbožnost katolická se neklame; nazývá-li Marii královnou mučedníků, nemíní tím pouze, že bolest Panny, Matky takového Syna, převýšila pouze svou intenzitou každou jinou bolest, ale že její duševní muka i délkou svého trvání převýšila všecka jiná muka. Z náruče Simeonovy do náruče kříže mine třiatřicet let života Ježíšova. Podle výčtu hlavních dob, kdy Maria nejvíce trpěla, zoveme ji Matkou sedmiboletnou. Tím se nechce jen poukázati na sedmero památnějších okolností jejího utrpení – míníme tu obětování ve chrámě, útěk do Egypta, ztrátu Ježíše ve chrámě, cestu křížovou, Kalvarii, snětí s kříže a pohřeb Ježíšův – ale míní se tím, poněvadž biblické číslo sedm znamená počet plný, bezmezný – že Panna sedmi bolestí jest Pannou ustavičné bolesti.

Ač Maria od svého Očišťování ustavičně nevýslovně trpěla, nebyla proto duševně zdrcena, jak by bez vznětu a života.

Nikoli. Všude ji provázela i nesmírná radost, její nezkaleně jasná mysl jak by ji obestírala

světlou aureolou. Odkud však ta radost, ten klid?

Předně z naprostého a radostného objetí vůle Otcovy. Jak Ježíš mohla i Ona říci: „Mým pokrmem t. j. jádrem mé jsoucnosti, nejhlubší mou podstatou – jest vykonání vůle Otcovy.“ Byť vůle ta sebe bolestněji ji křižovala, vždy přece její splnění bylo jejím blahem, jež převyšovalo i samu bolest; dechem jejím – podobně jak Ježíšovým – bylo ustavičné *A m e n*, ustavičné *I t a P a t e r*; a toto přijetí každé vůle Boží bylo již tak převelikou počáteční blažeností, že nic nebylo s to ji zakaliti. Ostatně již samo vědomí, že jest Matkou takového Syna, plnilo ji ustavičným blahem. Jestli již při každém zrození vědomí mateřství naplňuje ženu nevýslovným blahem, co říci o mateřství božském s jeho nedostižnými výsadami?

Ale úvaha o dokonale jasném klidu Marie Panny – Matky radosti, Matky útěchy – nesmí nám zastříti hlubinu bolesti, v níž ustavičně žila. Sv. Alfons Liguori, rozjímaje její utrpení, nazývá je bezútěšnou mukou; anglický oratorián P. Faber zas zdůrazňuje její jasnou mysl a tvrdí, že Panna ve svém utrpení zakoušela převelké útěchy. Obé tvrzení jest správné; nesmíme je však klásti proti sobě, ale hledme je spojit.

Spasitel od první chvíle svého života měl ustavičně před zrakem perspektivu Golgoty; jeho božská vševědoucnost ukazovala mu jasně celou agonii v zahradě Olivetské, všecky trpké cesty k soudcům i nespravedlivé odsouzení a kříž; bylo to pro něho každé chvíle vidění hrů-

zy a děsu. Ale zároveň měl i vidění nedostižně oblažující. Vypráví-li evangelium o jeho Proměnění, nesmíme se domnívat, že pouze oné chvíle se Syn Boží těšil blaženému patření: naprostá blaženost byla jeho ustavičným údělem. Ale oné chvíle se ráčil zjevit ve slávě, byť i jen částečně; ve skutečnosti však sláva ta, nám neviditelná, nikdy Ho neopustila. Rovněž zmiňuje se evangelium o jeho agonii, nesmíme myslit, že pouze oné chvíle Ho svírala nesmírná bolest. Snášel agonii tu každé chvíle, poněvadž jeho vševědoucnost každé chvíle mu ukazovala, co Ho čeká.

Tedy ustavičně viděl horu Olivetskou i Tábor, ustavičně cítil děs a radost, trpkou agonii i skvělost věčné slávy. Toť jeden ze vzhladů – dojista ne jeden z nejméně překvapujících – jeho dvojí přirozenosti božské a lidské, spojené jednotou jediné osoby.

U Marie Panny není ovšem hypostatického spojení s Bohem. Ale přece možno její duševní stav přirovnati k duševnímu stavu Synovu. Dokonale o budoucnosti poučena žila v ustavičném utrpení; dokonale poddána vůli Boží a dokonale vědouc, že jest Matkou Spasitele, těšila se zároveň i nevýslovné blaženosti, tedy pro ni jak pro Syna – ustavičné Getsemani a ustavičný Tábor.

Ale pro vzpomínku na Tábor nesmíme zapomínat na její Getsemani.

Svatá Církev zachovává jeho památku, a byť i den, jenž připomíná její bolesti, nebyl tak slaven jako na př. její Nanebevzetí neb Nepo-

skvrněné Početí, přec náhradou za to dvojí slavnost upomíná v průběhu církevního roku na její bolesti.

Svátek Bolestné Panny Marie slavíme v pátek před Květnou nedělí; jest to vlastně Velký pátek Matky Bolestné. Slavnost ta pochází z XV. věku. Původcem jejím jest arcibiskup kolínský, jenž chtěl tím odčiniti urážky, jimiž husité zneuctili obrazy Matky Boží Bolestné t. zv. Pieta (1423). Koncem téhož století papež Sixtus IV., františkán a řeholní bratr autora Stabat Mater, Jacopona di Todi, rozšířil ji na celou Církev a posléze papež Benedikt XII. povýšil ji na slavnost duplex major a vyznačil jí v kalendáři určité místo. Druhý svátek Panny Marie Sedmi-bolestné připadá 15. září. Vděčíme zaň papeži Piu VII., který r. 1814 jej ustanovil na poděkování za útěchy, jichž se mu dostalo v zajetí napoleonském.

Úvahu tu nemůžeme vhodněji ukončiti než legendou o osmém meči.

Mladý muž denně se modlíval před obrazem Bolestné Marie Panny. Jednoho dne však se dopustil těžkého hříchu. Když opět poklekl před Madonnou – v srdci jejím tkvělo osm mečů. Polekán vstal; porozuměl. Pevně odhodlán stůj co stůj vytrhnouti osmý meč z hrudi své Matky, pospíšil ke knězi a zkroušeně se vyzpovídal. Když se vrátil k drahé Madonně, zmizel osmý meč.

Dojemný věru symbol; výmluvně hlásá velkou myšlenku.

KAPITOLA II.

Mariino Fiat.

Leč začla dráha Dolorosy skutečně teprve dnem Očišťování? Zabloubáme-li se v její utrpení, zda nemusíme proniknouti dále až k oné památné chvíli, kdy Panně zvěstováno, čeho se Bůh od ní dožaduje ve velkém díle Vykoupení světa?

Nejednou se stává – jako na př. v r. 1932 – že Velký pátek připadá na den Zvěstování 25. března; ač okolnost tato podléhá změně, přec nikdy oba svátky nejsou příliš od sebe vzdáleny; výročí andělského poselství není nikdy příliš odloučeno od bolestných vzpomínek na smrt Kristovu. Snad pouhá náhoda? Něco více. Jest to zblížení dvou slavností, spojených pou-tem nejužším.

Smíme ukázati, jak již sama zvěst andělova otvírala před Pannou tragické perspektivy?

Maria jest doma a modlí se. Doma t. j. v nepatrném domku Joachima a Anny, jenž přiléhal k horskému úbočí. Skládal se ze dvou částí: z jizby ve skále vytesané, kde přebývala, a z přístavby. Zadní skalní část jest památná andělským zvěstováním. Přeslavnou tuto událost hlásá stříbrný nápis na dlažbě: „Hic de Maria Virgine Verbum caro factum est.“ Zde z Marie Panny Slovo tělem učiněno.

Domek skrovný a chudý. Maria pocházela sice z rodu královského, ale zchudlého. Žila ne sice

v nedostatku, ale prostě. Co by si Syn Boží počal s nádherou?

Svaté Panně jest asi patnáct neb šestnáct let. Před několika měsíci byla zasnoubena Josefovi tesaři.¹⁾ Dny jí míjejí v očekávání velkých blízkých událostí. Právě se modlí... O sv. Ludvíku se vypravuje, že za svého pobytu ve Svaté Zemi putoval pěšky do posvátného domku nazaretského, kde z rukou papežského delegáta přijal Tělo Páně na témže místě, na němž podle tradice zaznělo poprvé pozdravení andělské, bylo to 24. března r. 1251.

Učiňme za jeho příkladem! Vnikněme aspoň myšlenkou do světničky Mariiny a tu zírejme. Nezáleží na místě, ani na okolí. Nás vábí jen nitro duše. Vejděme uctivě v ten svatostánek: v Srdce nejsvětější Panny!

*

Nejeden z církevních Otců přemýšlel, co bylo asi předmětem modlitby mladičké Panny před příchodem andělovým? Ne snad že by toužila státi se matkou slíbeného Mesiáše; na to její pokora ve své prostotě nikdy nepomyslíla. Toužila jen sloužiti oné Ženě, oné mezi všemi ženami požehnané, kterou si Bůh vyvolil. Neboť nesmíme zapomínati, že pro Marii byl Mesiáš velmi blízko. Věděla, jako všichni její soukme-

¹⁾ Hlavní data jejího života byla by – připustíme-li Zvěstování v 15. roku – asi tato: V 17 letech útěk do Egypta. V 22 letech návrat do Nazareta. V 27 letech ztráta Ježíškova ve chrámu. V 42 letech smrt sv. Josefa. V 45 letech odchod Ježíšův k životu veřejnému. V 48 letech Umučení Páně. Podle všeobecného mínění zemřela asi v 72 letech.

novci, že slíbený Vykupitel, nepřišel-li již, nebude déle prodlévati. Vyjde z Izraele, o tom nebylo pochybnosti, a od dob proroka Daniela znal každý i dobu jeho příchodu... Již se končilo předpověděných sedmdesát ročních týdnů... – Tedy Mesiáš nemohl býti daleko. Když později bude Jan Křtitel kázati na březích Jordánu, Židé vědouce, že doba již nadešla, otáží se ho, není-li on tím Vyvoleným, tím Vytouženým národů? Jen v jednom se jejich náhledy rozcházejí: jedni očekávali Mesiáše jako Obnovitele pozemského panství Sionu, druhí, horliví a zbožní navštěvovatelé synagogy, čekali ho jako duchovního Spasitele. Ale všichni věděli, že brzy přijde.

Nejsvětější Panna náležela patrně k těm, kteří očekávali pravého Mesiáše. Bude mít Matku, svaté knihy zřejmě o ní mluví... Kéž by ta Matka, ta Žena, chtěla přijmouti služby Marie z Nazareta! Jaká by to byla radost!

*

Náhle osobnost tajemná a plná záře vchází... Sklání se.

„Zdrávas, milosti plná!“

Panna vstala. Anděl pokračuje:

„Pán s tebou! Požehnaná Ty mezi ženami!“

Jako by řekl: „Nebudeš služebnicí oné požehnané Ženy... Tebe samu si Bůh vyvolil za Matku Spasitele!“

Vida však, že Maria se leká, dodává:

Neboj se, Maria!“

A opět, ač jinými slovy, nazývá ji požehnanou, vyvolenou ze všech dcer Izraele:

„Nalezla jsi milost u Boha...” t. j. Pán svým nevystihlým milosrdenstvím volá Tě k úloze jedinečné... A dále pokračuje ještě zřejměji: po pozdravu poselství.

„Aj, počneš a porodíš Syna a nazveš jméno jeho Ježíš... Bude velikým a Synem Nejvyššího slouiti bude... a království jeho nebude konce.”

Tentokráte světlo září plně. Není pochyby: Bůh se dožaduje její účasti ve vykupitelských záměrech... Mesiáš si žádá Matky... Maria, svoluješ?

Jaký návrh! A jak se nás dotýká, co odpoví a jak smýšlí v hloubi své duše za této rozhodné chvíle, kdy se jedná o celou budoucnost lidstva.

Nejsme tu odkázáni na pouhé domněnky; evangelista sv. Lukáš zřejmě praví: „*Turbata est...*” Ulekla se... Není divu... Její pokora se ulekla; ona, sice z rodu královského, ale zchudlého, ona... tak nepatrná! Ji že by si Bůh vyvolil za Matku Spasitele? P. Faber se tu vyjadřuje velmi přesně: „Tajemství ji překvapilo. Ani její hluboké poznání, ani její obdivuhodná svatost nevzbudily sebe menší předtuchy v její pokoře, plné milosti...”

Neslýchaný návrh ji polekal. Anděl musil plně vysvětliti záměry Boží.

Nalezla milost u Boha... dojistá jedině svou maličností... Mateřství její bude panenské... Dá světu Mesiáše působením – ne muže – ale Ducha Svatého.

Odůvodňují však její pokora a slib čistoty plně

její úžas a neklid? Není tu ještě třetího důvodu? Maria věděla vše, co ostatně všem zbožným Židům bylo známo: že Spasitel vykoupí svět nedostižnou sebeobětí. Věděla, že Matka Mesiáše nebude Matkou vítězného krále, ale krále potupeného, zbičovaného, trním věčného. Bylo-li tedy možno, aby již při prvních slovech andělových nevystoupila před ní celá jeho budoucnost i s krvavou závěrečnou obětí? Nemáme-li raději předpokládati, že Bůh vzhledem k jejímu poslání jí udělil i vnitřní světlo, jež doplnilo její znalost svatých Písem?

Těžko připustiti, že by bylo jinak.

Studium evangelia sv. Lukáše zjednává našemu vysvětlení víc než pouhou pravděpodobnost. Na první pohled by se zdálo, že jakmile první úžas pominul, musilo ji poselství andělské naplniti nevýslovným štěstím, že odpovědí na ně mohl býti jen jásavý *M a g n i f i c a t*! Slyšela přece, že svolí-li, stane se Matkou Boží... Jaké štěstí! *M a g n i f i c a t*! *M a g n i f i c a t*!

Ale nikoli. Onoho dne se *M a g n i f i c a t* nezrodil. Nahlédněme do sv. evangelia! Jak odpovíděla? snad slovy radostného nadšení? Nikoli. Ale: „*F i a t*!“ Staň se, jak Bůh si přeje. Svoluji. *F i a t*.”

„*F i a t*?“ Známe to slovo, vyznívá agonií... Za třiatřicet let je též uslyšíme, až Kristus bude volat v smrtelných úzkostech v zahradě Olivetské: „Otče, možno-li, vzdal tento kalich ode mne! Leč ne má, ale Tvá vůle se staň! *F i a t*!“

Neozývá se ve *Fiat Marie Panny* něco z jeho smrtelné agonie?

Není pochyby. Maria nepřijímá účasti na vykoupení bez sebeoběti. Má svoliti, zda chce býti Matkou Ukřižovaného a tedy s Ním býti ukřižovanou. A čerpající ve své lásce k Bohu a k nám hrdinnou odvahu, svoluje.

Bůh že potřebuje někoho, kdo by se obětoval a Jemu sloužil? „*Ecce...*“ Pán vždy může na mě spoléhati. *Ancilla...* Vím, že čeho se Bůh dožaduje, bude stát draho, veškerou krev Ježíšovu, všechny mé mateřské slzy... až k ukřižování... Ale přijímám... *Fiat!*

Jak výmluvné to slovo! *Magnificat* zazní jindy... Dnes: *Fiat! Fiat!*

Na stěně lvovské armenské kathedrály představil Jan Jindřich Rosen velmi výstižně Zvěstování Panny Marie. Vpředu anděl před Paninou se sklánějící. V pozadí perspektiva kolonády a vstup na Kalvarii: Ježíš s křížem a za ním, opodál ve hloučku žen, plačící Matka.

Zblížení těchto dvou tajemství – snad jen pouhý nápad umělcův? Nikoli. Spíše výraz pravdy psychologické, více než pravděpodobné.

*

Vrátiti lidstvu božský život, ztracený prvotním hříchem, taký byl účel Kristova příchodu na svět. Účelem svolení Mariina bylo umožnění Jeho příchodu.

Proto svým *Ecce ancilla Domini* stává se Maria dvojí Matkou: lidskou Matkou Ježíšovou, nadpřirozenou Matkou všech Jím vykoupených lidí.

Leč kdyby byla nepřijala? Soudíme v hypotéze o jejím svolení, dnes ovšem již dějinami potvrzené. Ale mohlo se státi jinak.²⁾

Bylať úplně svobodna. Přijala-li, dobře. Ale kdyby byla nepřijala? Mohla přece.

Připusťme, že by vůči perspektivě tak intenzivně bolestného života odpověděla, že jí nemožno vzít na sebe také břímě... Odmítnutí to bylo možné. Leč jaký byl jeho následek?

Nepřišel by Ježíš Vykupitel, nebylo by vykoupení, aspoň ne způsobem zamýšleným, tedy život božský nebyl by lidstvu vrácen, i zůstalo by pozbaveno života nadpřirozeného... Maria by unikla dráze Dolorosy.

Ale svolila. I přijde Vykupitel a s ním i vykoupení, božský život bude nám vrácen. Svolení Marie Panny jest původem dvojího zrození: Ježíšova a našeho. Za jakou však cenu? Známe narození Ježíšovo, ale dnes se zastavme zvláště u svého. Často říkáme: „Maria jest naší Matkou.“ Chápeme význam tohoto slova v celé jeho hloubce? Chápeme, že v určité chvíli dějin světových spása všech závisela na nepatrné odpovědi panny v nepatrném městečku galilejském? Chápeme, jak hrdinné bylo její *Fiat*? Chápeme, že nejen z lásky k Bohu měla

²⁾ Terrien ve svém díle „Maria, Matka Boží a Matka lidí“ ukazuje velmi správně, jak svoboda jejího přivolení neohrožovala nijak záměry Boží. A Bérulle poznamenává, že přivolením tím se stala nejpřednější osobností celého světa. V Kristu Pánu pouze přirozenost jest povznesena, poněvadž osoba jest božská. V Panně Marii však povznesena osoba, a nikdy žádné jiné se nedostane vyšší slávy.

k němu odvahu, ale i z lásky k nám? Chápe-me, kam až zabíhala její láska?

O tom učiníme ponětí nejsprávnější, porovná-me-li jednání její s jednáním Otce třikrát Sva-tého anebo s jednáním Vtěleného Slova. I uvi-díme, jak dokonale se hledí připodobniti jejich lásce k lidstvu. A jak si počíná Syn Boží v bož-ských dějinách lidských duší?

Zírejme Naň jako na Slovo! Zkusme se myšlen-kou povznést k oné částěčce věčnosti, jež před-cházela Vtělení. Na Slovo v lůně nejsvětější Trojice můžeme zírat v jeho poměru k Otci, leč to dnes nebude naším předmětem. Chceme na Ně hleděti v jeho poměru k nám a vztažně k zamýšlenému Vykoupení. S hlediska toho jest onou nevystihlou Osobností, která v hlubinách věčnosti na nás myslí, za nás se touží oběto-vati a připravuje plán onoho závěrečného Vtě-lení, jímž se stane jedním z nás.

Autor epištoly k Židům poukazuje na Ně ve chvíli, kdy přicházejíc na svět volá: „E c c e v e n i o!“ „Ejhle přicházím!“ Leč nevolalo-li již onoho E c c e v lůně oné věčné přítomnosti, kte-rá tvoří vlastní život Boží? Při pomýšlení na tu chvíli, určenou odvěčným Božím úradkem, a kterou předem žilo myslíc na nás, zda se neobě-tovalo ke všemu, co spolu s Otcem a s Duchem Svatým bylo rozhodlo?

Sv. Ignác z Loyoly ve svých Duchovních cvi-čeních – v krásné kontemplaci o Vtělení – představuje nejsvětější Tři Osoby, jak se ve-spolek radí, co učiniti, aby povznesli lidstvo

z prvotního úpadku – věčně předvídaného – a z jeho osudných následků.

Smírné odčinění řádu výlučně lidského nemohlo nijak postačiti. V hříchu tkví cosi nekonečného. Jak by tedy mohl člověk, sám sobě zůstavený, podat náhradu nekonečnou? Proto v určené chvíli samo Slovo k nám sestoupí, přijme tělo našemu podobné, bude žít mezi námi a po třiatřiceti letech na kříži umírat. Slovo – taký jest jeho úkon – věčně se za nás obětuje. Slovo – toť Ten, který se obětoval. Potřebuje Bůh něčeho? Zde jsem. Někoho, který se má obětovati? Tím někým budu já.

V ustanovený den – ejhle, přichází. V nebi mohlo vzdávati Otci pouze úctu rovnocennou, jako rovný rovnému. Přijetím těla stává se „nižším“. I může poslouchati, může plnit vůli Vyššího, může tedy v plném smyslu slova „sloužiti“. Co společně rozhodnuto, uskutečňuje samojediný, *E c c e p u e r!* Ejhle dítě! Míjejí léta, začíná umučení. Pilát se svého balkonu ukazuje Spasitele zástupům: „*E c c e h o m o!*“ „Ejhle člověk!“ Leč na tom ne dosti. Slovo učiněné tělem, učiněno ranou, učiněno chlebem. Ale vždy jak při Umučení, tak i v Eucharistii totéž slovo vyjadřuje v souhrnu jeho nejhlubší úkon: *E c c e . . .* Obětuji se . . . *E c c e A g n u s D e i!* A Maria? Jak odpovídá andělu na otázku, zda chce sloužiti a svou obětí se přidružiti k velikému dílu Vykoupení? Jediným slovem, ale přesně týmž, jež vyřkl Syn: „*E c c e . . .*“ Potřebuje Bůh někoho, jenž by se obětoval? Pán vždy může na mě spoléhati . . . Chci sloužiti, chci se

obětovati... „Ecc e a n c i l l a!“ Nemožno s vět-
ší dokonalostí si představití podstatný úkon slo-
va, Slova Vtěleného. Nikdo též z tvorů nebyl
více Kristem, více proniknut duchem křesťan-
ským, než Maria, Matka Kristova.

Hledí-li však Maria se co nejdokonaleji připo-
dobniti Synu, hledí též – svou láskou – se co
nejdokonaleji i Otci připodobniti.

Co bylo jeho záměrem? Za spásu lidstva obě-
tovati Syna. Viděl před sebou dvojí druh svých
dětí: Syna Jednorozeného, milované Slovo,
Moudrost samu, Čistotu samu, Syna, v němž má
nekonečné zalíbení a jímž s bezmeznou něhou
jest milován; ale viděl i nás, své děti přijaté,
kteří pádem prarodičů se zvrhli v syny odbojné,
nás, jichž bída a otupělost jsou hlavními vlast-
nostmi, nás, pozbavených všeho, čím bychom
se Mu mohli zalíbiti, a kteří tak málo se snaží
lásku láskou spláceti.

Leč vizme! Mezi těmito dvojími syny, mezi Jed-
norozeným a přijatými, mezi Slovem nekoneč-
ným a ubohými odbojníky, Otec – dle zdání
– dává přednost druhým... „Bůh,“ jak praví
učený a zbožný Salvien, „zdá se, že více miluje
syny přijaté než svého Jednorozeného, své děti
hříšné víc než Slovo, Čistotu samu, neboť pro
jejich spásu přijímá Jeho oběť.“

Ach! Šílenství Synovo! Šílenství křížel! Ale proč
ne i šílenství Otcovo? Sic Deus dilexit
mundum, ut Filium suum Unigeni-
tum daret. Jaká láska Otcova! Aby nám mohl
vrátit božský život, přijal pro Syna jesličky, tři-

ařicet let pozemského života a smrt křížovou!
Hle, tak nás miloval!

A Maria? Vizme, jak při zvěsti andělově se chce Otci připodobniti! I Ona vidí před sebou dvojí druh dětí: Syna a nás. Jak Otec chce i Ona nás zachrániti obětí svého Prvorozeného. Jak Otec dal přednost nám před Jednorozeným, i Ona nám dává přednost před Ježíšem. Ve chvíli velkého rozhodnutí zájem lidstva převyšuje všechno. Odpoví-li ano, Ježíš bude odsouzen, my – spaseni; odepře-li, Ježíš bude zachráněn, lidstvo však zůstane v úpadku.

Ale řekla „ano“.³⁾ Jak dobře pověděl to malý Vítek z Fontgallandů: „Nejhezčí slovo, které mohu říci Pánu Bohu, jest „ano“. Kdyby Panna Maria při zvěstování jinak andělu odpověděla, kde by byl nyní svět?

Hledme však ještě hlouběji vniknouti v důsledky jejího „*Ecc e ancilla Domini*“.

Slovu Božímu nebylo dosti, že se jako my stalo člověkem a za nás umíralo; chtělo ještě si nás přivtělit a, jak praví sv. Pavel, nás s sebou ztotožnit.⁴⁾

„Já jsem vinný kmen,“ vysvětlil později Spasitel, „a vy jste jeho ratolesti.“ Kristem úplným není pouze Ježíš, Syn Otcův a Syn Panny, ale

³⁾ Sv. Augustin narážejí na její svolení, nazývá ji „*Causa libertatis*“, „Příčinou našeho osvobození“.

⁴⁾ V té příčině velmi jasně se vyjadřuje P. Prat ve své „*Theologii sv. Pavla*“: „Tajemství nejvznešenější – toť záměr, jež Bůh od věčnosti pojal, ale teprv v evangeliu oznámil, že spasí všechny lidi ztotožněním s milovaným Synem v jednotě mystického Těla.“

Ježíš spolu se všemi lidmi, kteří milostí posvěcující jsou životně v Něj vstípeni.

Odtud dvojí výraz: Jednorozený, Prvorozený. Ježíš jest současně tím i oním. Jest jednorozený, ale jest i Nejstarším z mnoha bratří; jest hlavou množství vyvolených, kteří dojdou spásy jedině skrze Něho a s Ním. Ježíš nepřišel na svět, aby byl Jednorozeným; bylť jím jako věčný Syn Boha Otce. Ale vtělil se, aby se stal Prvorozeným, aby si totiž přivtělil všechny kdysi přijaté dítky Otce nebeského, které prvotní hřích oloupil o všechny božské poklady. Ježíš nemá jiného účelu, než aby připojením lidstva k Sobě spojil je s Otcem. Vykoupení budou jen potud vykoupeni, pokud budou údy Kristovými, přivtělení k jeho osobě jednotou jediného celku, jediného Těla. Ježíš se jen proto stal člověkem, aby byl hlavou tohoto velikého Těla, aby v sobě spojil veškeré lidstvo.

Tím však i mateřství Panny Marie nabývá neobyčejné plnosti; i připomínáme si, co napsal blah. Grignon de Montfort ve svém díle: „Pobožnost k Marii Panně“: „Narodil-li se Ježíš Kristus, Hlava lidstva, z Marie Panny, vyvolení – údové této hlavy – musí se též z Ní naroditi. Matka není matkou pouhé hlavy bez údů, ani ne pouhých údů bez hlavy. – Rovněž v řádu milosti hlava a údové se rodí z téže matky...“

Nechceme dojista tvrditi, že Maria jest Matkou mystického Těla – údů Kristových – týmž způsobem a v témže smyslu jako jest Matkou božské hlavy, Pána našeho Ježíše Krista. Zde jest matkou podle přirozenosti, tam podle mi-

losti: toť první rozdíl. Leč kromě toho, běží-li o mateřskou úlohu Marie Panny s hledem k mystickému Tělu, nesmíme zapomínat, že Panna též jest jeho údem, že jest jak my přijatou dcerou Boží, a že v přesném slova smyslu ne Ona dává život údům Kristovým, ale Duch Svatý, jenž přebývá nadpřirozeně v každém z nich, jest jediným zdrojem milosti jak v Kristu, tak i v Panně Marii a v ostatních věřících. Maria jest Matkou mystického Těla pouze v oné míře, kterou poslušností svou umožnila velká ta tajemství, a dále v míře, o níž se později zmíníme, v které zásluhami svými s ostatními přispěla ke vzrůstu tohoto nadpřirozeného ústrojí.

Po této poznámce zbývá ještě připomenouti, že Maria, svolující se státi Matkou Kristovou, věděla dobře, že mateřství její, ač zde i tam rozdílné, vztahuje se zároveň na Ježíše i na nás, čili jinak pověděno, že se nejednalo pouze o to, by se stala Matkou Ježíškovou, ale Matkou Ježíše Krista úplného, velikého Ježíše Krista, hlavy a údů.

Možno však odloučiti Ježíše od jeho bratří, Hlavu od údů? Nemyslíme. Přišel Ježíš skutečně jen proto na svět, aby byl Prvorozeným, by přivtělením lidstva k sobě dal Otci nebeskému syny. Proto ochotně se připojujeme k úsudku hlubokého a zbožného autora, který praví: „V Kristu nelze rozlišovati člověka soukromého od člověka veřejného; účelem jeho jest jeho poslání. Tím se vysvětluje i mateřství Mariino vzhledem k lidstvu. Matka Ježíšova jest nejen

Matkou Krista, hlavy lidstva, ale i Krista v jeho údech, kteří dosahují života nadpřirozeného jedině spojením s Ním. Nelze tedy v Marii Panně oddělovati Matku Boží od Matky lidí. Ježíš jest neodlučný od svých bratří; přišel⁵⁾ jedině pro ně; Maria jest jen proto Matkou Nejstaršího z bratří, poněvadž jest Matkou všech jeho budoucích bratří. Svolující státi se Matkou Ježíšovou, svoluje zároveň se státi Matkou všech, kdo budou náležeti k Jeho mystickému Tělu.”⁵⁾

Je-li pravda, že nemožno oddělovati Ježíše od Jeho bratří, tělo od jeho údů, nemožno též v Panně Marii odlučovati úlohu Matky Boží od úlohy Matky lidstva. Maria jest Matkou celého Ježíše, jeho těla fysického i mystického; fysického svou krví, mystického dobrovolným svolením a svou láskou. Jako Matka prvního svou přirozeností, jako Matka druhých milostivým přijetím, začíná již od chvíle svého F i a t nositi a živiti ve svém láskyplném srdci celé lidstvo, právě tak jako začíná nositi a živiti ve svém lůně samo Slovo Boží.⁶⁾

Pius X. napsal: „Není-li Maria Matkou Kristovou? Jest tedy i naší Matkou, neboť my všichni, kteří jsme spojeni s Ježíšem Kristem, a kteří, jak dí apoštol,⁷⁾ jsme údy jeho těla, vyšli jsme z lůna Mariina jako tělo se svou hlavou spojené. Proto ve smyslu duchovním a mystickém slujeme dítkami Panny Marie, a Ona jest Matkou

⁵⁾ Bainvel: „Maria, Matka milosti.”

⁶⁾ Ita, ex tunc, omnes in suis visceribus bajulat, sicut verissima mater, filios suos. (Sv. Anselm.)

⁷⁾ Ef. II. 30.

nás všech: Matkou duchovní, dozajista, ale vpravdě Matkou údů Kristových, a my jsme tedy vpravdě jejími dětmi."⁸⁾

KAPILOTA III

Stabat.

Mnozí se domnívají, že cesta na Kalvarii trvala Marii Panně jen hodinu, asi padesát neb šedesát minut před polednem Velkého pátku.

Míra nesprávná.

Panna nastoupila svou pouť na Kalvarii již od nejútlejšího dětství Ježíšova. O tom již jsme se zmínili. Maria vždy si byla vědoma, že božské Dítě vychovává k oběti, a která matka vědouc, jaká muka čekají její dítě, nebyla by matkou bolestnou?

Ale něco jiného jest obava daleké budoucnosti a něco jiného její bezprostřední uskutečnění.

*

Minuly dny, z nichž každý ji přibližoval k onomu děsnému pátku, jenž měl býti svědkem krvavé oběti Syna Božího. Již dávno zkácena vysoká sosna, z níž připravena břevna křížová, a tam v zákoutí hradebním rozkládá již trnitý akát své dlouhé sněti, z nichž bude upletena potupná koruna.

Jest čtvrtek, večer, smrt na kříži... zítra, zítra ve tři hodiny.

Jak zvéděla Maria o zatčení svého božského

⁸⁾ Encykl.: „Ad diem illum.“ 22. února 1904.

Syna? Není známo; snad od některého z prchajících apoštolů, snad z kolujících po městě pověstí... „Víte, co se stalo? Zatkli ho...“ Oni, nepřátelé božského Spasitele, jenž mluvil jen slova míru a všude rozséval dobro. A šeptem se šířila zvěst o zradě jednoho ze dvanácti, o polibku za temné noci, o zapření Petrově, o šíleném útěku věrného dosud hloučku... „Přišli s kyji a s pochodněmi, svázali Ho a odvedli...“ Snad ten neb onen doložil, aby potěšil ubohou Matku: „Neboj se! Dojista uznají jeho nevinu...“

Soucité ty duše... netuší. Obávají se, ale nevědí. Maria však nemůže nevědět, i ví všecko. Snad láska mateřská chtěla by doufat i proti naději? Nepřátelé již několikrát se pokoušeli se Ho zmocnit... Ale hodina jeho ještě nepřišla... Odbila snad tenkrát?

Bohužel, nemožno pochybovat... Jaká noc pro ubohou Matku po událostech onoho večera! Hodina za hodinou se střídají zvěsti ze soudních dvorů... A kdyby i na chvíli váhala, nemohla dlouho. Jistota ji křížuje – dávno před ukřižováním.

Snad následovala Ježíše na ona tragická jeviště, kam Ho přivlekli, by Ho tupili a soudili? Není známo; evangelium mlčí. Snad stála pod balkonem praetoria, když Pilát ukazoval zástupům spoutaného Krista? Toť více než pravděpodobno. „Není důvodu k jeho odsouzení,“ prohlašuje vladař. „Nenalézám na něm viny...“ Nenalézá viny – a přece Ho dává zbičovat i jako otroka. V něčem se musí povolit i rozzuřené lu-

ze. Snad při pohledu na nešťastníka, zbičovaného a trnám věnčeného, nebudou mít odvahu žádati jeho záhuby...

Krátkozraká psychologie! „Pryč s Ním,“ burácí vřava, „pryč s Ním! Ukřižuj! Ukřižuj!“ A tam dole – opřena o zeď – Matka odsouzencova s několika soucitnými dušemi vzhlíží ke svému Synu! „Ejhle, ó Židé, váš Král! Snad již dosti... *E c c e h o m o!*“ Leč Bohužel, nikoli, není dosti... „Chtějí kříž... Toť ona hodina, o níž mi mluvil... Ale se synovským útlocitem nechtěl mě lekati... i zatajil nejbolestnější okolnosti... Mnoho zamlčel, ale já vytušila všecko... Nemohu pochybovati... Jakých muk vyžaduje spása světa!... Otče nejsvětější, smilování! Ale poněvadž s obětí Synovou – *E c c e h o m o* – žádáš i oběti Jeho Matky, vezmi mé utrpení! *E c c e a n c i l l a D o m i n i!*“

Ježíš jest odsouzen... Rozsudek nedopouští odkladu. Břevna křížová již pohotově... Ještě několik okamžiků a průvod nastupuje cestu ke Golgotě.

Jan se blíží. „Matko, nechod tam! Nesneš takových muk! Vrať se! Proč chceš býti svědkem tak strašlivého dramatu? Zvýšíš tím jen muka Jeho a svoje...“

„Synu, musím...“

Maria, Matka bolestná, musí býti u Ježíše, bolestného Syna.

Ach, když obcházel města a dědiny a uzdravoval všude nemocné, když na březích jezera učil zástupy, když na poušti nakrmil pět tisíc

lidí, nebo když Jerusálém s jásotem Ho vítal... nebylo potřebí, aby Matka Ho provázela. Ale nyní, když trpí, Matka nesmí Ho opustiti.

„Jene, synu můj, pojďme!“

A již oba s několika zbožnými ženami hledí pobočnými uličkami dostihnouti smutného průvodu. Na křižovatce se zastavili. Cestou do vrchu stoupající se blíží velký hlučný zástup.

„To oni – a mezi nimi – On...“

Vpředu setník na koni, na jehož kopí se chvěje kus pergamentu se jménem odsouzeného. Ulice je úzká, písmena veliká. Maria čte: „Ježíš Nazaretský, Král židovský.“

Ježíš... Se jménem tím se vynořují vzpomínky na Betlém s jeho radostmi a smutky, na svatou noc, na stáj a jesličky, na pastýře a krále z východu, na vraždu nevinátek, na Egypt a na ten tichý život tam daleko po návratu z ciziny.

Ach, nebylo vždy snadno uchrániti Dítě před nebezpečím... Zloba lidská kula úklady... Matka vytušila ty tajné hrozby... Ach a dnes – On – v jejich rukou!

Ježíš Nazaretský Zdá se jí, jak by to bylo včera, že vidí ten zdánlivě klidný život – a přec tak plný úzkostí a obav – v dílně sv. Josefa, kde Syn a Matka se v mlčení připravovali na velkou oběť...

Nazaret... Vidí v duchu ty dlouhé rodinné večery s důvěrnými rozmluvami, vidí tu první velikonoční pouť dospívajícího Syna do Jerusalema, slyší Jeho hrozné, ač zdánlivě tak pro-

sté slovo: „Především – věci mého Otce...” Zda nerozjímal ustavičně o něm?⁹⁾ Jím žila, jím denně umírala...

Dnes strašlivý vykupitelský plán vystupuje v celé své krvavé skutečnosti. Vůle otcova, věčně Synem potvrzená, dožaduje se svého splnění... Odbila hodina... A co onen setník nese na hrotu svého kopí – není-li to onen úpis, jenž má lidstvo osvoboditi, ale Ježíše ukřižovati, když Ho byl křižoval po celý život?¹⁰⁾

Král židovský... Proč ne raději Král lidstva? Ubohý Král! Jakými mukami musí vykoupiti své království! Hle, již se blíží... Nad chocholy přilbic s každým krokem se potácí a chvěje příčné dřevo kříže... Pod ním – On! Její zrak Ho ještě nedostihl, ale srdce předstihuje oko... Ubohý Syn!

„Vrať se,” šeptá Jan. „Vrať se! Zde nesmíš zůstat!...”

Zatím se Ježíš přiblížil... Ubohá Matka bolestná zírá na své Dítě... Král... Jaká koruna na Jeho skrání! Perly její jsou barvy krvavé...

„Měj slitování! Nehleď Naň!”

Leč co se děje mezi zástupem? Kdo jest ona žena, jež se odvážně prodírá kordonem vojska? Již jest u Něho... Podává roušku... Stírá mu s tváře sliny a krev...

Veroniko, soucitná a odvážná Veroniko! Bůh ti

⁹⁾ Conferes in corde suo.

¹⁰⁾ Koloss. II. 14. „Smazal úpis, svědčící proti nám... Odstranil jej, přibiv jej na kříž.”

¹¹⁾ Zbožná babička vysvětluje vnučce křížovou cestu. Došly

odplaf tvůj vřelý soucit.¹¹⁾ Matka odsouzencova ti žehná... Za Něho a za mě – díky tobě!

Maria se připojila k průvodu! S Janem a s několika zbožnými ženami kráčí za Ježíšem. Malíři a řezbáři XIII. věku často představují nejsvětější Pannu, jak na místě Šimona Cyrénského pomáhá Ježíši nésti kříž. V historické této nepravdě se ukrývá překrásná theologická pravda.

Došli. Položili kříž na zem. Surově trhají roucho s Ježíše... Kladou Ho na drsná břevna... Spěchají... Každý z katanů má zvláštní úlohu... Tu kladivo a hřeby...

Rychle k dílu!

Maria stojí nedaleko a vidí vše... Slyší též... Vidí, jak divoce se chápou ruky Ježíšovy, jak nelidsky ji vytahují, mezitím co druzí drží nohy... Pak druhé rámě...

Slyší tupý zvuk hřebu, probíjející pod ranami kladiva dlaň Ježíšovu... potom ostřejší, kdy vchází v samé dřevo...

Vidí provazy, poutající údy ke kříži, aby jich rány neroztrhly...

Potom zvolna zdvínají kati kříž... Jak těžká jsou ta břevna s přibitým tělem!... Hrozné otřesy a nárazy... Slzy a krev splývají Mu po tváři... Soucitná Veroniko, pomoz!... Ale nemožno prodrati se kordonem vojska udržujícího pořádek...

Již dovlečena dolní část kříže až ke kraji při-

k VI. zastavení. „Babičko, počkejte!“ „A proč, miláčku?“ „Půjdu pro nejhezčí kapesníček. Chci též Ježíškovi utřít tvář. Jistě i pro mě učiní ten zázrak. Mám Ho právě tak ráda jako Veronika...“ Ručíme za pravdivost tohoto příběhu.

praveného otvoru. Ještě poslední zakolísání... Ještě něco kamení a nasypané země... a dílo skončeno... Již vztyčen kříž, na němž pní výkupná Oběť lidstva.

Žoldnéři již ženám nebrání. I stanula Maria pod křížem, aby se Synem sdílela tři hodiny Jeho agonie.

Když Hagar na poušti Bersabé viděla, jak syn její Ismael hyne žízní, neměla odvahy u něho vytrvati. „Non videbo orientem filium...” Nemohu viděti syna umíratí.¹²⁾ I položivši ho do stínu stromu, vzdálila se na hod kamenem.

Maria opačně. Mělať u nohou kříže splnití poslání. Obětnímu úkonu, jenž od Zvěstování byl jejím nepřerušným úkonem, mělo se tu dostatí posledního posvěcení a plného významu.

Po celý život vychovávala Ježíše pro oběť... Nyní se oběť dokonává... Zbývá jen její dovršení: *Crucifixa Crucifixum*... Ukřižovaná Matka má Bohu obětovati ukřižovaného Syna. Celý život Ježíšův byl křížem.¹³⁾ Ale i život Jeho Matky. Tenkrátě však jen v očekávání, dnes – ve skutečnosti. Kdysi – muka obavy; dnes muka splněných obav. Velký rozdíl.

„Skutečnost převýšila předtuchu...” Celý život byl křížem, ale kříž jest trpčí než celý život. Leč musí tak býti... I zůstane Maria po tři hodiny pod tímto krvavým stromem, na němž živá vinná réva umírá.

¹²⁾ Geni. XXI. 16.

¹³⁾ Tota vita Christi crux et martyrium fuit.

„Pod ním?“ táže se sv. Bernard, „pod ním? Nikoli, ale na něm,¹⁴⁾ přibita naň jako její Syn.“ „Vizme Ježíše,“ píše sv. Bonaventura, „nesčíslné rány brázdí Jeho tělo, ale všechny ústí v jediné a nevýslovné ráně – v srdci Jeho Matky.“¹⁵⁾

Její bolest jest tak hrozná, že „kdyby“, jak dí sv. Bernardin Sienský, „možno bylo ji rozdělití mezi všechny tvory, schopné utrpení, všichni musili by jí ihned podlehnouti. Ale Bůh nedopustil, aby Panna jí podlehla, jedině proto, že nepřišla ještě její hodina.“

Vzhledem k této děsné bolesti jistá, velmi pochybná tradice představuje Pannu omdlávající pod křížem. Newmann ve svém díle „O kultu Marie Panny“ zmiňuje se o třech církevních učitelích – jsou to sv. Basil, sv. Cyril a sv. Jan Zlatoústý – kteří se prý klonili k mínění, že pod křížem Ji sklíčily muky pochybností. Leč nic není méně odůvodněným, nic méně shodným s očekávaným věřením katolickým. Roku 1850 usiluje Molanus, autor latinských „Dějin zbožných maleb a obrazů“, o úplné odstranění obrazů Matky bolestné, pod křížem omdlávající. Přísně je zakázal teprve papež Benedikt XIV. A v XVII. věku oratorián Gibieuf zahrnuje všeobecný náhled víry katolické těmito slovy: „Maria na Golgotě ani neklesala ani neomdlávala; neprojevila vůbec žádné známky slabosti; vzpřímena stála před křížem.“

¹⁴⁾ Ubi stabat? Numquid juxta cruce? Im et in cruce.

¹⁵⁾ Singula vulnera, per ejus corpus dispersa, in uno corde sunt unita.

Jediný cit ovládal její bolest: naprosté přijetí výkupné vůle Otcovy a Synovy čili jinými slovy: z nesmírné lásky k nám – podobně jak Otec – obětovala svého Prvorozeného za spásu nás všech, svých druhých dítek.

„Vizte,“ volá sv. František Saleský, „jak láska přitahuje všechny bolesti a muky v srdce nejsvětější Matky! Tytéž hřeby, jež přibily tělo Synovo, přibily i její srdce, tytéž trny, jež zbodaly Jeho božskou hlavu, bodaly i její duši! soucitem snášela všechna muka, jež Syn snášel, a probodlo-li kopí Jeho Srdce, probodlo i Srdce Matky, neboť jejich srdce byla tak dokonale sloučena, že co zranilo jednoho, musilo i druhého zraniti. Mateřská její hrud', láskou zraněná, nehledala uzdravení své rány, naopak milovala ji víc než uzdravení: pro lásku, která ji zranila, střežila věrně každou její bolest, ano, ustavičně toužila jí umírat, poněvadž umíral i její Syn z nesmírné lásky k nám, jako dokonalá žertva za hříchy světa.“

„Ne bez příčiny,“ píše svatý a slepý kněz Msgre de Ségur, „chtěl Ježíš, by Matka stála pod Jeho křížem. Mělať býti vznešeným svědkem božství jeho krve, kterou proléval za hříchy světa. I opíral se kříž o Marii a Maria o kříž. „Vzдалte Marii a kříž padne,“ řekl sv. Cyril na sněmu efezském. Krista třikrát svatého porodila Maria bez bolesti. Nyní, když její Syn a Bůh ukončil své pozemské poslání, v nevýslovných mukách rodí syna druhého, hříšného, za něhož Ježíš umíral. A jako ve chvíli Vtělení Její láska k Bohu

se stala láskou k Ježíši, tak v den vykoupení její láska k Ježíši se stala láskou k církvi."

Maria jest tedy dvojnásobnou Matkou. Zrodila Ježíše, zrodila i nás pro život božský. Dvojí toto mateřství vše vysvětluje. Dříve než se stala Matkou Vykupitele, stala se Matkou vykoupení; anebo lépe pověděno: stala se Matkou Vykupitele jedině proto, aby všichni vykoupení, spojení se svou Hlavou, tvořili jediného Ježíše. Když sv. Lukáš vypravuje o Narození Páně v Betlémě, praví: „Porodila svého Prvorozeného." Ale prvorozený volá druhorozeného. Plodnost betlémská volá po plodnosti Zvěstování a Golgoty, mateřství bezbolestné volá po mateřství v slzách a ve zdrcení celé bytosti.

Leč naslouchejme! Ježíš s výše svého kříže mluví několik posledních slov. A opět přerušuje své mlčení, obrací se k Matce... Zrakem ukazuje na Jana a šeptá: „Ž e n o, h l e, S y n t v ů j!" Podivné slovo! Proč jsi, Pane, raději neřekl: „Hle, tento ti bude nyní synem, poněvadž já umírám..." Nikoli, ale výrazně praví: „Hle, s y n t v ů j!" Jako by řekl: „Ztratíš mě sice v mé osobě, ale najdeš mě, svého Ježíše, v osobě Janově."

Leč Janem tím není pouze Jan; neboť podle učení o úplném těle Kristově, duše, je-li v milosti Boží, není pouhým lidským stvořením, ale druhým Kristem: „Ne já, ale Kristus žije ve mně!" – „Non amplius vivit ipse, sed in ipso vivit Christus," praví Origenes, rozvíjeje učení sv. Pavla: „Křesťan není pouhým člověkem, ale druhým Kristem."

Ježíš, Jan a my všichni tvoříme jediného Ježíše, a tedy důsledně i jediného Syna Marie Panny. Právem tedy řekl božský Spasitel: „Že n o, h l e, s y n t v ů j!“

„Ježíš neřekl,“ pokračuje Origenes, „hle, tu v osobě Jana máš jiného, ode mne rozdílného syna,“ ale řekl prostě: „syn tvůj,“ jak by dal na srozuměnou: „Máš jediného syna, já to jsem – v něm. Tajemstvím, jež dokonávám, Jan jest mi přivtělen, jest jedno se mnou. Máš proto v osobě Jana, jenž stojí pod křížem, téhož Syna, jenž visí na kříži, a který přebývá ve svém učedníku jako hlava v údech s ní spojených. Nechybí mu nic, aby byl jedno se mnou, a poněvadž já jsem tvým synem, jest i on, ale též všichni, kteří mají totéž právo jak on, budou od této chvíle – ve mně a se mnou – tvým jediným synem.“

Zda silněji možno vyjádřiti náš život v Kristu, naše ztotožnění s Ním v jednotě téhož mystického těla?

Jest jen jediný Ježíš, ale celý Ježíš.

Maria má jen jediného Syna, velkého Ježíše Krista úplného, jehož hlavou jest božský Spasitel a údy – my.

Každý úd Ježíšův má tedy, v nejpřesnějším slova smyslu, v Marii Panně svou Matku.

Ke slovu: „Že n o, h l e, s y n t v ů j!“ úzce se víže druhé: „H l e, M a t k a t v á.“

KNIHA II.

MATKOU? ... S JAKÝM BOHATSTVÍM DUŠEVNÍM!

1. Východisko: Neposkvrněné Početí. 2. Od Zvěstování k Večeřadlu. 3. Od Večeřadla k blažené smrti.

Bůh učinil Pannu Marii naší Matkou – a již víme, za jakou cenu...

Matka dává život. Maria jest velkou rozdavatelkou božského života.

Má-li však rozdávat, musí sama míti. Zda nepříslušelo – vzhledem k vznešené úloze rozdávatelky milostí – by ji první Bůh zahrnul nejvzácnějším bohatstvím nadpřirozeným, by dříve u ní dosáhl život božský svého nejvyššího rozvoje, dříve než se jejím prostřednictvím bude rozvíjeti v našich srdcích. „*E s t o c o n c h a , n o n t a n t u m c a n a l i s ,*“ psal sv. Bernard svému bývalému mnichu, papeži Eugeniovi III. „Máš-li býti průlivem, jímž dary Boží se udílejí Tvým ovečkám, musíš, Pastýři, hledět, bys sám byl dříve nádobou plnou božského života.“

V následující části uvidíme Marii jako průliv milostí nadpřirozených, dnes však budeme na

Ni zíráti jako na osobní nádobu, plnou života milosti.

Je-li tím, čím jest, to jediné proto, by mohla rozdávat, co rozdává. Vizme tedy, jak ji Bůh zahrnul bohatstvím nadpřirozeným, a jak Ona každé chvíle s celou duší spolupůsobí s každou výzvou do výše!

KAPITOLA I.

Východisko: Neposkvrněné Početí.

Východiskem pokroku v milosti Boží jest pro každého z nás svatý křest: křest svátostní – prostředek pravidelný; v nezbytné potřebě náhradou zaň: křest žádosti. Každý člověk, ve jsoucnost vcházející, přináší s sebou následky hříchu dědičného. Vinou prarodičů jest pozba-ven života nadpřirozeného, jež Bůh chtěl lidstvu udělit. Proto když se zrodil k životu lidskému, musí se ještě zroditi k životu božskému; v tom tkví důvod obřadů křestních, jimiž jest uveden v život křesťanský, v zemi nadpřirozena, v rodinu dítek Božích.

Jediné jen stvoření vešlo s dokonalou čistotou ve jsoucnost lidskou: Maria. Nedostižnou tuto výsadu nazýváme Neposkvrněným Početím. Tím však církev netvrdí, že Maria tak počala v lůně své matky, jako sama počala Ježíše Krista – totiž působením Ducha Svatého; toť by znamenalo připisovati jí původ božský a zázračný, jako bylo u božského Spasitele. Církev nazývající Ji bez hříchu prvotního počatou, chce pouze říci, že ve chvíli, kdy svatou Annou by-

la počata, nedotkla se jí dědičná poskvrna, již podléhá veškeré potomstvo Adama a Evy. Převzácná ta výsada nesmí nás překvapiti. Nejsou-li dosti zřejmé důvody, jež se domáhají Neposkvrněného Početí Panny Marie – nezávisle na víře svaté církve, dnes již přesně určené a závazné?

Nežádala již sama svatost Ježíšova Matky Neposkvrněné? Mohl-li dopustiti Ten, před Nímž ani andělé nejsou čisti, Ten, jenž má zalíbení pouze mezi liliemi, aby se zrodil z těla hříchem poskvrněného? Možno vůbec tomu uvěřiti? Neměla-li pravdu ona obrácená protestantka, když řekla: „Již pouhý předpoklad hříchu v Marii Panně byl by urážkou pro Ježíše Krista, od něhož se jí dostalo všech dokonalostí, a který se nehanbil nazývati Ji svou Matkou?“¹⁾

Nevymáhala kromě toho již sama láska Ježíšova, by uchránil svou Matku všelike poskvrny? Proč přišel na svět? By vyvrátil panství hříchu. Bylo-li by však Jeho vítězství úplné, kdyby byl zlý duch aspoň na okamžik se zmocnil Jeho Matky a ji oloupil o život božský?

Nežádala již sama synovská Jeho láska, by se jí hřích nedotkl? Jak by bylo možno, by ve své úctě, kterou od věčnosti k ní choval, neučinil všecko, aby se skvěla naprostou čistotou?

Konečně se přiblížila chvíle, kdy Maria má přijíti na zem. „Ó věčná moudrosti,“ volá Bossuet, „dej pozor! Neboť této chvíle zasáhne ji straš-

¹⁾ Miss A. Bakker: „Směrem k domu Světla“, str. 270.

livý hřích, i octne se v moci zlého ducha. Nechť dobrota Tvá ji uchrání před takým neštěstím! Ukaž, jak ctíš svou Matku! Nechť těží z milosti, že bude mít Syna, jenž před Ní byl! A není-li již vlastně nyní Tvou Matkou a Ty jejím Synem?"

Až do slavného prohlášení 8. prosince 1854 zůstala církev věřícím svobodu vzhledem k učení o Neposkvrněném Početí; schvalovala je, ustanovující zvláštní svátek, ale neprohlásila ještě za článek víry.

Až do X. století nenacházíme nikde výslovného svědectví této výsady Mariánské. Starý zákon představuje Matku Spasitele jako tu, jež potře hlavu pekelného hada; každý snadno uzná, jak málo účinné by bylo její vítězství, kdyby sama se dříve octla v jeho moci. Anděl v evangeliu ji pozdravuje jako „milosti plnou a požehnanou mezi ženami“. Výrazy ty dojista vyjadřují v posledních svých důsledcích vyloučení hříchu dědičného. Ale co tenkrát věřící vyvozovali z bible a z evangelia, byla pouze její obdivuhodná svatost; přesné učení o Neposkvrněném Početí nevyplývalo z nich zřejmě. Ostatně tehdy stránka ta nepoutala pozornosti, a proto záhada nevystupovala.

Teprve středověk se svými kontroversami začal vrhati plné světlo; výteční theologové a světci, jako sv. Bernard a sv. Tomáš Akvinský, neodvážili se sice prohlásiti – snad se i k negaci klonili v domnění, že výsada ta nevyplývá zřejmě z textů evangelických a patristic-

kých, a že snad nelze ani nejsvětější Pannu vyloučiti ze zjevení o naprosté všeobecnosti prvotního hříchu. Ale universita pařížská záhy zaujala rozhodné stanovisko obhájců Neposkvrněného Početí, ano r. 1387 vyslala k papeži do Avignonu několik svých členů; jako Petra z Avily a Gersona, aby vymohli na Svaté Stoliči soudní stihání všech, kdo by popírali tuto výsadu Marie Panny.

První pokus o slavné její uznání učinil koncil basilejský, když r. 1453 prohlásil ji za učení zbožné, shodující se s rozumem, s Písmem sv. a s kultem svaté církve, leč výnos ten postrádal síly zákona, poněvadž koncil té doby již se octl na půdě rozkolu.

Opětné kroky činěny v XVI. století na V. sněmu Lateránském a v době koncilu Tridentského, kdy papež Lev X. pomýšlel na přesný výměr. Ale tak daleko se ještě nedošlo; prohlášeno jen způsobem úplně negativním, že mluvili se o všeobecnosti hříchu dědičného, nemíní se, že i Maria Panna pojata v tuto všeobecnost. Počinání tedy, dle zdání nesmělé – a přece důležité: ukazuje aspoň, že učení o Neposkvrněném Početí není ani bludné ani nesprávné, jak mnozí předstírali; ale ovšem nestačilo, by závazně uloženo všem jako článek víry aneb aspoň jako učení nesporné.

Ale obrany této výsady Mariiny nepřestaly docházeti do středu křesťanstva. Alexandr VII. vydal bullu, podle níž měl býti v církvi zachován kult Neposkvrněného Početí; zároveň přísnými tresty pohroženo všem, kdo by jej zleh-

čovali neb popírali. Brzy na to universita Donaiská prohlásila 2. července 1660 ústy svého rektora: „Ó svatá Maria, bez prvotního hříchu počatá a Matko neporušená, my, rektor s celou universitou Donaiskou volíme si Tebe jedním srdcem a hlasem za svou Panovnici, Ochránkyni a Vůdkyni, hotovi podle vyzvání našeho sv. Otce Alexandra VII. a ve shodě s většinou křesťanského světa vždy a všude Tvé Neposkvrněné Početí vyznávat i hájiti.“

Roku 1742 připraven na rozkaz papeže Benedikta XIV. plán nové bully – ale teprve XIX. století přineslo splnění naděje minulých věků. Pius IX. jmenoval zvláštní komisi, jež měla celou věc bedlivě prozkoumati a zároveň požádal biskupy celého světa o jejich úsudek. Ze 626 odpovědí pouze čtyři zněly záporně, a ještě z těchto čtyř zůstala později jen jediná. Konečně 8. prosince 1854 u přítomnosti 53 kardinálů a 143 biskupů z celého světa prohlásil slavně papež Pius IX. tento všem drahý článek víry. Když o čtyři léta později se Matka Boží zjevila Bernardetě v Lurdech, oznámila sama v nářečí pyrenejském – v jediném, jemuž malá Joubirousová rozuměla: „Já jsem Neposkvrněné Početí.“

Nesmíme však v jedinečné výsadě Mariině, slavně prohlášené Piem IX., viděti jen přednost negativní, totiž vyloučení poskvrny dědičné. Neposkvrněné Početí jest pro nejsvětější Pannu ještě nedostižnou důstojností pozitivní. Nezdědila-li hříchu dědičného, nebyla tedy

podrobena jeho následkům, totiž pozbavení života nadpřirozeného. Kdo však není pozbaven, ten má. Maria přišla tedy na svět v milosti posvěcující, a jak přebohatě jí byla obdařena!

Bůh Otec již od počátku v Ní vložil vše, aby při Vtělení mohla důstojně přijati Jeho jednorozeného Syna; Bůh Syn od věčnosti Ji ctil jako svou Matku a od počátku Ji připravoval k této slavné a svaté úloze; Duch Svatý vždy v Ní viděl nejdokonalejší svatostánek člověčenství Kristova a s láskou Ji obohatil poklady nejvzácnějšími. Všecky dary, jež Bůh kdy udělil duším spravedlivým, soustředil v Ní při jejím příchodu na svět.

„Oné chvíle,“ píše P. Olier, zakladatel oratoria sv. Sulpice a velký ctitel Mariánský, „Bůh v Ní sloučil všechny dokonalosti, jež byl kdy v Starém zákoně udělil duším spravedlivým. Maria má více Ducha Kristova než všichni starozákonní patriarchové, proroci, kněží, králové a světci, než všechny duše spravedlivé celého pohanského světa. Udělil-li Bůh v průběhu věků různým světcům různé dary, jak s radostí tím větší obdařil Marii, když přicházela na naši zem, veškerým bohatstvím, které byl dříve jednotlivě v duších rozséval. Každé z nich udělil Nejvyšší nějakou dokonalost; ale všechny ty dokonalosti se v Panně Marii spojily v jeden vítězný proud, v jeden velkolepý celek.“

„Již v prvním okamžiku svého Početí,“ pokračuje P. Olier, „udělil jí Duch Svatý více milostí, než kdy měly a budou míti duše nejvýtečnější a nejdokonalejší.“

Taká byla nadpřirozená krása Marie Panny již při početí.

Jeden z autorů, kteří mluvili o dokonalostech nejsvětější Panny s největší, někdy až nespoutanou vřelostí citu – P. Binet²⁾ – upozorňuje své čtenáře, když začíná mluvit o jejím Neposkvrněném Početí: „Dejte pozor! Neb začnu-li mluvit o milostech té, která jest plna milosti, vřítíme se v propast. Mluvím-li o jejich druhu neb množství, anebo o nesčíslném počtu darů, jiným duším nesdělitelných, neb pokusím-li se vysvětliti výtečnost a vznešenost téměř nekonečnou každé z nich, zdá se mi, že se vrhám v oceán, z něhož již nemožno se zachrániti... a tím lépe; skutečně jaké štěstí zmizeti navždy v oceáně tak líbezném a hlubokém...”

Jsou-li však již počátky milosti Boží v Marii tak nevyzpytatelné, jak možno sledovati jejich postupný vzrůst a rozvoj?

Uvažme! Každý okamžik vědomého jejího života byl plným spolupůsobením s Bohem, t. j. každá minuta její existence, každý vědomý dech její bytosti sílil v ní přítomnost Boží, která od počátku v Ní přebohatě vládla.

Co jest milost posvěcující? Jisté povznesení našich mohutností k Božímu poznání a milování; ale více ještě: jest to příchod „onoho něčeho“, onoho velkého „Někoho“ – samého Boha. Přebývá-li i v nejnepatrnější duši, která jest v milosti posvěcující, sama nejsvětější Trojice – co již samo sebou jest divem divů – co říci o stá-

²⁾ „Veledílo Boží“ 2. část kap. I.

le rostoucí přítomnosti Boží v Marii Panně, když již u svého východiska nadpřirozeného převyšovala všechno ponětí lidské?

Evangelium praví o Ježíši, že r o s t l v m i l o s t i a v m o u d r o s t i, nelze totéž říci o Panně Marii?

Sv. Terezie, vždy tak věrně věrná, a jež umírala z lásky k Bohu, napsala dějiny svých nevěrností k milosti Boží. Svaté Kateřině Sienské ukázal Bůh jednoho dne vinný hrozen, jehož ani jediné zrnko nebylo bezvadné; byl to obraz činů jejího života, dobrých sice, ale poskvrněných různými nedokonalostmi, jichž se mohla uchrániti, kdyby byla věrněji spolupůsobila s milostí Boží. Svatý fortnýr koleje Otců Tovaryšstva Ježíšova na Majorce, bratr Alfons Rodriguez, jež církev prohlásila za vzor lásky k Bohu a věrnosti v povinnostech stavu, kdykoli šel jistou klášterní chodbou, vždy tam poklekl a políbil dlaždice jako pokání za to, že tam jednou Bohu méně věrně sloužil.

Ale v Marii Panně nikdy nebylo poklesku, žádné býlí nepravosti nezohyzdilo pole její duše, rozsévač koukole doznal u ní úplného nezdaru. Nikdo též vroucněji a podstatněji nesplnil slov božského Spasitele: „B u d ě t e d o k o n a l í, j a k O t e c v á š n e b e s k ý d o k o n a l ý j e s t.“

Vzhledem k jedinečné úloze, jež Marii přisouzena v plánu vykupitelském, Bůh ji obdařil nejen nedostižnými milostmi nadpřirozenými, ale i v řádu přirozeném udělil jí zvláštní dary, jež by umožnily rozvoj jejího výjimečného bož-

ského života; proto Maria přicházejíce na svět s takým bohatstvím milosti posvěcující jako nikdo dosud, byla zároveň obdařena plným vědomím svých úkonů.³⁾ Užívala rozumu již od první chvíle svého života; i mohla tedy již v nejútlejším věku vykonati čin, jenž sám sebou vyžaduje plné dospělosti. Církev zachovala jeho památku ustanovením svátku Obětování Panny Marie 21. listopadu. Činem tím – slibem ustavičného panenství – cele se Bohu obětovala ve věku tří neb čtyř let.

Kdo zbádá plnost této její sebeoběti v ruce Nejvyššího? A přece byl to jen projev zevní a veřejný oné vnitřní sebeoběti, kterou se Bohu obětovala každé chvíle, ano i v době odpočinku, uskutečňující tak slova Velepísně: „S pím, a l e m é s r d c e b d í.“ Proto když o jedenáct neb dvanáct let později otáže se jí anděl Gabriel, zda jest hotova Bohu sloužiti a Jemu vše obětovati, vytrysknou spontánně z jejího srdce slova pro Ni tak posvětná, pro Boha tak slavná a pro nás tak výkupná: „E c c e a n c i l l a . . . Sloužiti? Zde jsem!...“ Neboť každé chvíle je opakovala, každé chvíle žila ukrytou v nich skutečností.

Dříve však než staneme před úchvatným tajemstvím Zvěstování, otažme se, proč Bůh, jenž chtěl na Ní žádati účasti mateřství, vnukl Jí

³⁾ Závažní theologové, jako na př. Suarez míní, že Maria již od svého početí, kdy uzavřena byla v lůně mateřském, měla plné užívání rozumu a svobodné vůle. (Suarez, Disp. IV. sect 7. Nr. 7.)

myšlenku zasvětit se Mu slibem panenství? Ne snad proto, že by manželství nebylo svaté jak ustanovením Božím, tak i svým symbolem: spojení muže a ženy, jak se silně vyjadřuje sv. Pavel, jest obrazem zasnoubení Kristova s Jeho církví. Ne též proto, že by manželství ze všech ustanovení Božích bylo nejvíce nadužívané; člověk nadužívá všeho; ale nadužívání neodsuzuje nikdy svatého zvyku; a zde, zda mohl by býti světější?

V čem tedy tkví příčina?

Předně, že Ježíš maje Boha pravým Otcem, nepotřeboval otce podle těla... A potom jak vzrůstá sláva Mariina, skvěje-li se aureola jejího manželství výsadou jejího svrchovaného a jedinečného panenství? Kromě toho Otcové církevní a velcí theologové vidí v panenském a zázračném narození Kristově jeden z podstatných důvodů, pro něž jeho lidská přirozenost nepodléhala – právem – hříchu dědičnému; hřích ten přechází na potomky Adamovy pouze cestou přirozeného plození.

Proto i kdyby náš duch neměl jiného důvodu než že Bůh tak chtěl, zda to nepostačí? A jak tím vznešeněji vystupuje sláva Mariina! Její srdce nebylo rozděleno, a i v manželství se zachovala jediné Bohu.

KAPITOLA II.

Od Zvěstování do Večeřadla.

Z toho, co dosud pověděno, můžeme si představit neb aspoň vytušiti, jak velkodušně spo-

lupůsobila Panna Maria od prvních chvil svého života s každou milostí Boží.

Jaký však byl další vzestup její duše, jak vznešené její spojení s Bohem? Pokusme se je sledovati a proto zastavme se na chvíli u tří nej-památnejších dob jejího života, jsou to Zvěstování, narození Ježíšovo a Jeho smrt na kříži.

Co se týče Zvěstování, není potřebí se vraceti k zevním okolnostem; dnes upoutá naši pozornost jedině pozdravení andělské: „Zdráva s, milosti plná!“

Maria již při svém příchodu na svět byla obdařena takou náplní milosti, že zavrať jímá každého, kdo by ji chtěl zbádati, a plnost ta, jak víme, vzrůstala ještě s každou vědomou minutou. Nyní však nový výlev Ducha božského jí bude udělen.

Sv. Lukáš zaznamenal odpověď andělovu: „Duch Svatý vstoupí v tě – Spiritus Sanctus superveniet in te – a moc Nejvyššího zastíní tebe... Neboť není u Boha nic nemožného.“

Co jiného by ta slova znamenala než toto: „Tys milosti plná; ale Trojice Nejsvětější chce v tobě zaujati místo ještě větší, chce se ještě vznešeněji s tebou spojit. Jsi již plná; ale novým výlevem bude tvá plnost ještě plnější.“

Pročítáme-li výklady sv. Otců a učitelů o nevystihlém tajemství Zvěstování, dojistá nejúchvatnějším z celé životní dráhy Mariiny, upozorujeme záhy, že jedni praví: „Když anděl ji pozdravil, byla již plná milosti.“ Druzí: „Slova:

gratia plena znamenají, že plnosti té dosáhne sestoupením Slova do jejího lůna."

Obojí náhled jest správný. Maria, mocí hrdiného přijetí záměrů Božích, obdržela při Vtělení, i aby k němu byla uschopněna, nedostižný výlev Ducha Svatého; byla však již před poselstvím andělovým „gratia plena“; svatí učitelé nevyvozovali nijak teprve z odpovědi andělovy onu všeobecnou náplň milosti, kterou měla již od svého neposkvrněného početí, a která každodenně vzrůstala.

První protestanté za příkladem Lutherovým a Calvinovým zavrhovali význam, jež katoličtí autorové vždy přikládali slovům „gratia plena“. Luther tlumočí pozdravení andělské slovy: „Ave gratiosa! Zdrávas, překrásná!“ Calvin: „Gratiam consecuta“, „Zdrávas kteráś milosti došla!“ Teodor Beza: „Gratis dilecta“, „jež zdarma bylas milována!“ Ne-ní-li však to zřejmé popírání evidence a bezdůvodné znehodnocení výrazů nejjasnějších?

Když učitel Duns Scotus, nadšený Vilém Ware neb Warro, t. zv. Doctor fundatissimus, chtěl vysvětliti svým žákům Neposkvrněné Početí, řekl: „Mám-li se již mýliti, chci raději říci příliš mnoho než příliš málo...“; „volo deficere per superabundantiam.“ Učitelé protestanští přímo opačně: hledí oslabiti výsady Mariiiny. Zůstavme je jejich bezmocným pokusům!

Maria, planouce vždy touhou po úplném dokonání záměrů Božích, otevírá při poselství andě-

lově celou svou duši. „Ještě jen okamžik,“ píše anglický prelát Benson, „krev Panny neposkvřené náleží jedině jí. Není ještě přioděna důstojností panenského mateřství. Ale v jediné chvíli změněno vše: Z nejčistší krve Mariiny utvořil Duch Svatý nejsvětější tělo Ježíšovo; Jeho lidská duše vyšla z nicoty... Dosud se Slovo nesklonilo, smíme-li se tak vyjádřiti, státi se částkou vlastního tvorstva...“ Nyní odvěčný záměr dokonán.

Nejsvětější Trojice.

Před touto požehnanou chvílí nebyla Trojice nejsvětější na zemi hlásána. Bůh byl zvláště a pouze jediný: *D e u s u n u s*. Panenské mateřství Mariino, zrodivši vtělenou Osobu Syna, ukázala Ji od Otce odlišnou celým rozdílem mezi neviditelným Božstvím v nebi a Božstvím, přioděným lidským tělem na zemi; zjevilo tedy více Osob v Bohu i jejich vzájemný vztah a podstatnou jednotu. Maria jest monstrancí nejsvětější Trojice nejen proto, že v ní meškaly – jak v nikom jiném na světě – Tři božské Osoby, ale že i přispěla, jak nikdo jiný na světě, k jejich projevení.

I mívá devět měsíců, předcházejících narození. Je-li každé mateřství úchvatné, co říci o onom, kde Matkou jest Maria a Synem sám Bůh? P. Olier upozorňuje, že některé svátky slavíme pouze jediný den, jiné po celou oktávu a Velikonoce čtyřicet dní, ale k uctění Ježíše Krista, jenž ukryt v lůně Mariině se koří Bohu, popřává církev celých šest měsíců, neboť od svátku Navštívení Panny Marie až do Vánoc neslaví

žádné památky jiného tajemství Páně – nyní ovšem s výjimkou svátku Krista – Krále, jenž připadá na poslední neděli v říjnu. Zda to mnoho?

Ukryt v lůně Mariině Ježíš posvěcuje Jana Křtitele, uzavřeného v lůně Alžbětíně, jaké síly posvětné neudílí své Matce, s níž Ho spojuje pouto nejužší? Později za života veřejného pouhé dotknutí jeho roucha uzdravovalo nemocné. „Síla z Něho vycházela a uzdravovala.“ (Luk. IV. 19.) Jaká proto posvěcující síla musila vyzařovati na Marii ze sv. člověčenství Kristova, pokud přebýval v jejím lůně! „Zda možno,“ táže se jistý zbožný autor, „aby početí Svatého svatých nebylo pro Marii nedostupným principem svatosti?“⁴⁾

Čím více se blíží chvíle pokorného a tak slavného narození Páně, tím více se duše Mariina obohacuje: denně dává více Bohu, a Bůh denně se jí více udílí. Jak úzce je s Ním spojena, když se sv. Josefem putuje do Betléma, když tiše přijímá opovržení na zastávkách v hospodách, když se podrobuje nejsvětějším záměrům Božím, podle nichž Dítě přichází na svět v chudé stáji, vzdálené na dvě stě metrů od lidského přístřeší!

Duchovní spisovatelé s radostí Ji oslavují ve svaté chvíli Božího narození. Podle nich čtvera oběť stoupala z jejího srdce. Panna Neposkvrněná se obětuje svému Synu; ví dobře, že Vy-

⁴⁾ P. Gueric, Serm. IV. „Concepisse Sanctum Sanctorum summa sanctificatio est.“

koupení se dokoná pouze křížem a krví; ve spojení s obětí svého Dítěte obětuje své bolesti a slzy za spásu světa. Neobětuje však Ježíši pouze sebe, ale s sebou i nás. Při tomto jedinečném zrození – u vědomí svého dvojího mateřství – objímá myšlenkou všechny své dívky; jestiž jen proto Matkou Ježíšovou, aby byla naší Matkou; jako Matka Ježíše úplného spojuje všechny své dívky v jediné lásce mateřské, aby vespolek se milovali jedinou láskou bratrskou a Jí, svou Matku, milovali jedinou láskou synovskou.

Obětuje však ještě Ježíše Otci; není-li to kult jedinečný? Spasitel proto přišel na svět, aby vzdal Otci onu úctu, kterou Mu lidstvo vzdáti mělo, ale nechťelo. Co činí církev, kdykoli se modlí? Berouc oběť své Hlavy, vyzývá všechny údy, by v dokonalé jednotě se obětovali Tomu, jenž jest Otcem Ježíšovým a naším. Zde oltářem je náruč Mariina, obětí – Ježíš; Panna přidruživši se ke Knězi-Ježíši, k Synu Věčnému a k Synu svému, obětuje Otci Toho, jenž samojediný může Mu vzdáti úctu důstojnou.

Zbývá ještě oběť poslední, pro nás nejdojemnější: Ježíše lidstvu obětovat. V duchu vidí všechny, kdo žijí a budou žít a ke všem volá: „Ejhle, Beránek Boží! Pro vás se narodil, pro vás bude umírat!“ I zahajuje tak své poslání přímluvné u Boha a ochranné u nás, jež jasně ukazuje její význačné místo, které zaujímá v tajemném nadpřirozeném životě v hloubi našich duší.

Vzrůstala-li láska Mariina bez ustání po devět

měsíců čekání, jaká byla as její intenzita ve chvíli, kdy božské Dítě spočinulo v jejím náručí, a kdy se oddává té neb oné ze čtyř obětí anebo všem najednou?

Již tehdy, když jsme chtěli zbádati velikost její milosti posvěcující u samého východiska – Neposkvrněného Početí – oslnily nás skvoucí proudy světla. A milost od oné chvíle stále vzrůstala. K plnosti již plné se družila nová a nová. „Můj kalich jest přeplněn,“ řekla jistá svatá duše, „ale chtěla bych jej ještě více naplniti!“ Jak přeplněn byl kalich Mariin! A Bůh jej bez ustání ještě zvětšoval, aby ještě více jej mohl naplniti.

Nemůžeme se pozdržeti u všech událostí dětství Ježíšova a mladičkého mateřství Panny Marie, jako jsou: obřezání, útěk do Egypta, chudobný život v pohanské zemi a návrat do otčiny, kde tiše plyne jednotvárný život, jež evangelium zahrnuje v jediné řádce: „A Dítě rostlo moudrostí, věkem a milostí.“

Maria to vše zachovávala ve svém srdci a o tom rozjímal, jak dokládá evangelium, když podalo hlavní událost života ukrytého: Ztrátu dvanáctiletého Ježíše ve chrámě. – „Synu,“ táže se zarmoucená Matka nalezeného Syna, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ „Nevíte-li,“ odpovídá Ježíš, „že musím býti v tom, co jest Otce mého?“ Co jest Otce mého... *Ea quae Patris*; někteří překládají: v domě Otce mého. Co se ukrývá v těch slovech? *Ea quae Patris*... zájmy Otcovy... Nemíní snad oněch dvou

zkřížených břevien... tam daleko na obzoru... po dvaceti letech? Neužil Spasitel těchto tajemných výrazů jen z útlocitu k otci a Matce? Ubozí rodiče nerozuměli... *Ipsi non intellexerunt verbum quod locutus est ad eos.* Jen zvolna vytuší Maria jejich obávaný smysl. Jedno však jest jí jasné: dnešní odloučení jest předehtou jiného, krutšího. *Ea quae Patris... Conferet in corde suo:* Co jest Otce mého... zájmy Jeho domu... Slova ta ukryje ve svém srdci, bude je rozjímati. Život její jest již pouhým Amen, a Amen to bude stále plnější.

Když navečer po ukončené práci odpočívá svatá rodina na svěžím vzduchu, snad na ploché střeše domku nazaretského, Ježíš někdy na prosbu rodičů běře do rukou Písmo svaté. Jaká úzkost však sevře vždy srdce matčino, kdykoli se při čtení dotknou mesiánských předpovědí! Ne-ní pochyby, že ze synovského útlocitu pomíjí dle možnosti tento bolestný předmět, a nelze-li jinak, učiní to s nesmírnou šetrností. Maria však chápe... Ve slovech nejvíce zastřených tuší krutou budoucnost. Od proroctví Simeona ví všecko... Ach, jak dovedou slova zdánlivě lhostejná bodnouti a raniti! A Syn to dopouští k božskému pokroku své Matky.

Minula již ta tichá léta... Ach, velmi poměrně jen tichá – neboť zatížena tolika úzkostmi a obavami! Syn musí opustiti Matku a zahájit svou veřejnou činnost. Maria tu oběť plně při-

jímá, ví, že to blížící se kříž... Leč zda pro něco jiného přišla na svět?

S rostoucím zápalem jejího Ecce vzrůstá i její láska. Toť jediná změna v její duši, plnící se vždy hlouběji životem božským.

Když posléze nadejde chvíle velké oběti a Ona pod křížem vytrvá – neboť všechna Stabat, jež my čítáme neb pějeme, Ona prožila – jak za té tříhodinné agonie zmohutní její láska k Bohu a k nám!

Posléze oběť dovršena. Ježíš odevzdal Bohu svou duši. Dokonáno jest. Již sňali Jeho tělo s kříže a položili v náruč Matčinu. Umělci nazývají ten výjev „Mater Dolorosa“. Nám však se zdá, že snad Dolorosa méně trpí, když Syn již dotrpěl.

Bolest dítěte jest bolestí matky. Maria však ztratila své Dítě. Ale nemyslí na vlastní bol. On – Syn – již dokonal své poslání; utrpení se ho již nemůže dotknouti. Celý Jeho život byl křížem, a kříž byl jeho závěrem. Kříž... agonie... smrt... vše přešlo v minulost. Zbývá ještě vzkříšení. Ježíš nemůže již trpěti... to jediné jest pro Matku důležité... Ale zda může jí to býti útěchou? Vytrpěla tolik a nedávno...

A Matka sčítá všechny rány a potupy na zmučeném těle Synově. Tu stopy bičů, tam trní; zde sliny, tu rouhavý polibek Jidášův, ještě ohavnější než ty sliny... Maria zírá na ty všechny rány a potupy a sbírá je. Ukryje všechny ve svém srdci, podobně jako vše ostatní. Ach, jak právem Ho vždy tak vroucně milovala, by

předem smírně odčinila tolik opovržení a muk, tolik zrady a zapomnění!

Ale Ježíš jen kratičko smí spočinouti v jejím náručí... Již pohřeb připraven. Stmívá se

Opět nové rozloučení. Již ovíjejí pohřebními prostěradly jeho tělo, již ukládají na chladný kámen v hrobce Josefově. Než však vyjde z hrobu, ještě naposledy zvedá roušku s Jeho tváře a zase ji spouští. „Matko, pojdme již!“ A Jan tiše odvádí „svou“ Matku... Stráž přivalila kámen. Maria ještě se slzami v očích hledí, jak sluhové velerady zapečetují hrob.

Uzavřen tedy těsnými rouškami a trochou vosku Ten, v jehož ruku spočívá vesmír... Žoldnéři, nebojte se! Žádná ruka lidská nerozlomí vašich pečetí. Bůh pouze Boha potřebuje.

Již čas... Brzo se uzavrou brány městské... Maria se s žalem vzdaluje.

Ach, ještě často se vrátí na Kalvarii... Již z rána se tam vydá... A denně tam bude putovati, pokud zůstane v Jerusalemě.

Pohledme, jak Ji představuje obraz Jamesa Tissota: Maria klečí u zejícího otvoru, kde stál kříž. Nyní zbyl tu jenom ten otvor a ta žena... Jen ta prohlubeň a ta Matka. Od onoho bolestného pátku noří se srdce Matčino v tu prohlubeň.

Ach, kolik by scházelo pravému náboženství Kristovu, kdyby postrádalo plačící Dolorosy, jež ukazuje světu, jak snášet utrpení a smutek. „Náboženství,“ praví Benson, „jež ukazuje pouze Matku s živým Dítěm v náručí, nebylo by náboženstvím, k němuž s důvěrou se utíkáme,

když vše jiné nás opouští." Jistá utrpení nelze jinak snést, než když dlouho jsme se pod křížem modlili, anebo aspoň tam, kde se zdvihal kříž.

Zvolna minulo i čtyřicet dní po radostném vzkříšení. Ježíš se vrátil do nebe. Po krátkém blaženém shledání opětné rozloučení. Nebe přijalo nazpět své Slovo. Ale Jeho Matka musí ještě na zemi zůstat. Nová bolest pro její tak něžně milující srdce. Není pochyby, že vše ovládá pocit nekonečného štěstí Synova. Ale uvyklá na život Dolorosy, ví, že nepřestane jí býti, pokud i pro Ni se nebe neotevře.

Tedy perspektiva dlouhých dnů, dlouhých dnů oběti, ale i zásluh a úchvatného vzestupu v božské lásce.

KAPITOLA III.

Od Večeřadla k blažené smrti.

V předcházející kapitole sledovali jsme ustavičný vzestup Marie Panny k Bohu, zvláště v oněch třech obdobích, kdy, podle našeho úsudku, udělil se Jí Duch Svatý skvěleji a plněji. Leč ani v dalším jejím životě nelze vše viděti, ani vše sledovati a rozjímati; proto se zastavíme pouze u tří stěžejních chvil její existence; jsou to Letnice, její svatá přijímání a slavné Nanebevzetí.

Letnice.

V Marii Panně možno rozeznati trojí mateřství: mateřství radostné u jesliček, mateřství bolest-

né při Zvěstování a pod křížem, mateřství slavné ve Večeřadle.

V Betlémě zrodila Ježíše podle těla, při Zvěstování a na Kalvarii zrodila naše duše za cenu bolestné oběti, ve Večeřadle stojí u kolébky rodící se církve a chrání její první kroky.

Poprvé se jí udělil Duch Svatý v soukromém domku Joachima a Anny – ve chvíli Neposkvrněného Početí. Podruhé – v den Zvěstování – v témž nepatrném domku, kde žila v ústraní, milost ta však se dokonala teprve na veřejném popravišti golgotském, kde před tváří světa Syn její v mukách umíral. O Letnicích Duch Svatý vlévá v ni opět ze své plnosti v tichu a ústraní, a právem můžeme souditi, že uspíšila-li její vroucí láska k lidem první zážrak v Káně galilejské, dojista i tentokráte vyprosily její vřelé modlitby rychlejší a hojnější příchod Ducha Utěšitele.

Pouhá to sice hypotéza, ale jedno jest jisté: Bůh ke skutečné duchovní přítomnosti Třetí Osoby zvolil totéž místo, které Druhá Osoba si vyvolila ke své skutečné svátostní přítomnosti. Jak víme, jest dvojí skutečná přítomnost: božského Spasitele ve svaté Hostii a Ducha Svatého v duších ospravedlněných. Druhá tato přítomnost, ostatně společná Otci a Synu, projevila se však ve Večeřadle viditelně a mnohem slavněji než se děje při křtu svatém, ač podstatně jest totožnou s příchodem Ducha Svatého do duše, přijímající svátost obrození. Jsou tedy naše kostely dokonalým obrazem Večeřadla: jak tehdy totéž Večeřadlo si zvolili

Božský Spasitel a Duch Svatý, tak i nyní týž chrám, byť to byl i sebe nepatrnější farní kostelík, vítá i svátostní příchod Krista Pána do svaté Hostie, i duchovní příchod božského Těšitele do duše dítěte, připomínajícího sv. křest.

Jistá, velmi theologická tradice, kterou na podnět P. Oliera znázorňuje obraz Mignardův neb Lebrunův, uvádí při tajemství Letnic následující okolnost: Maria s dvanácti apoštoly se modlí na témže místě, kde Ježíš ustanovil sv. Eucharistii. Duch Svatý sestupuje: Královna apoštolů první a plně přijímá výlev s Hůry; jediná ohnivá koule se rozděluje s jejího čela v ohnivě jazyky, jež spočinou na hlavě každého z apoštolů. K myšlence té se vrátíme ještě ve třetím díle; ale již tu poukážeme na slavnou výsadu Mariinu. Duch Svatý na ni sestupuje, a Jí, Matce lidské rodiny, svěřeno rozdávání. Jako dnes při seslání Ducha Svatého, tak i při každé milosti, Bůh neuděluje zemi ničeho, čeho byl dříve neodevzdal Panně Marii: každý dar Boží musí projíti její rukou.

Kdo změří plnost božského příchodu do duše nejsvětější Panny v posvátný den Letnic? Vše jest přeplněno již od nesmírné plnosti jejího Neposkvrněného Početí; a plnost ta ještě vzrůstala po dalších patnáct let; vše jest přeplněno od nadměrné plnosti Zvěstování – *Spiritus Sanctus superveniet in te*, a bezměrná ta plnost mohutněla po následujících třiatřicet let téměř do nekonečna... Může Duch Svatý ještě něčím doplniti tento její božský život?

V očích našich již ničím, leč v očích Božích nedosáhla ještě Maria onoho stupně svatosti, k němuž Ji chce povznést... Proto Duch Svatý opět na Ni sestupuje: Ten, jenž jest Láskou podstatnou, nekonečnou Láskou Otce a Syna, rozšiřuje její srdce a uschopňuje je daleko za lidské meze, aby mu mohl více udělit. Ne však pouze pro Ni chce Ji obohatit, ale i pro nás. Jest sice naší nadpřirozenou Matkou od třiatřiceti let, od onoho spasného 25. března, kdy poprvé zavznělo její *Ecce ancilla Domini*, ale toto mateřské poslání zůstávalo dosud jen v možnosti; nyní začne je plnit... A s jakou štědrostí bude je v průběhu věků zastávat vzhledem k nynějším a k budoucím potřebám lidstva!

Postačí však ubohá lidská mluva k oslavě také nesmírnosti? Slova tu umdlévají, vážnou, mlknou, až se posléze ukryjí v onen zcela jinak výmluvný a skvoucí kraj, kde mlčení se modlí, a modlitba mlčí.

Účinky seslání Ducha Svatého do jista vystoupily zjevněji v apoštolech než v Marii Panně. „Počali mluviti jazyky...“ jichž potřebovali k obrácení národů. U Nejsvětější Panny však účinky ty byly tím hlubší. Sesláním Ducha Svatého se nepovznesla – jak apoštolové – od nedokonalosti ke svatosti, ale od vznešeného stupně svatosti na stupeň ještě vznešenější, který, jak se vyjadřuje sv. Tomáš z Aquinu, *attigit fines divinitatis*, již se téměř dotýkal, ač nikdy jich nedosáhl, mezí samého života Božího v Bohu.

Čistou, ach, dojistá Maria byla; ale od chvíle, jak skvěleji a průhledněji bude její čistota v očích Božích vyzařovati. Pokornou ach, dojistá byla Ta, jež se útlocitně tázala: „*Q u o m o d o f i e t i s t u d ?*“ a velebila Toho, který *e x a l t a v i t h u m i l e s !* Ale nyní, kdy z vlastní zkušenosti tolikrát a tak hluboce poznala, že vše, co má, má jediné od Boha... jak se hrouží v pocit své nicoty a v nekonečnou velikost Toho, *q u i p o t e n s e s t !*

Trůnem moudrosti, Pannou nejmoudřejší a Matkou ctihodnou byla již a dlouho... Ale jak mnohem více nyní, kdy Duch moudrosti, opatrnosti a svatosti zaplavil Ji jak nedohledné moře svými vždy vítěznějšími vlnami!

Plná lásky k Bohu a k nám Panna tato, zasvěcená Bohu již od svého třetího roku a žijící jediné pro Něho a pro duše, byla vždy božskou služebnicí Nejvyššího a nás všech... Ale kdo nyní vystihne bohatství její lásky k Bohu a k lidstvu, jehož jest útočištěm, spásou a útěchou?

S v a t á p ř i j í m á n í n e j s v ě t ě j š í P a n n y .

Když Kristus Pán se vrátil do nebe, zůstalo Panně Marii pouze to, co zůstává každému křesťanu: svatá Eucharistie. Podle tradice žila po rozchodu apoštolů v Efezu buď v domě sv. Jana neb v sousedství některého z apoštolů. Mohla tedy se každodenně účastniti lámání chleba a obnovující se oběti, a ve sv. přijímání opět zakoušeti radosti úzkého spojení s Ježíšem, jako

za oněch devět měsíců před Jeho narozením. Vtělení bylo skutečně prvním jejím spojením s Chlebem, jenž s nebe sestoupil. Nebylo to však požívání, proto ho nenazýváme přijímáním. Nebyla-li ostatně skutečně prvním kalichem nejsv. krve Kristovy? Nespočíval v ní Ježíš po devět měsíců jak v skutečném ciboriu, vzácnějším než nejskvostnější ciboria stříbrná neb zlatá? Nebyla-li u jesliček první monstrancí, jež ukázala Spasitele světa pastýřům, králům a celému lidstvu?

To vše nachází opět ve sv. přijímání, posvěcený Chléb, jež apoštol klade na její rty, toť též Ježíš, jenž od Ní přijal tělo a nyní znovu se s Ní spojuje. Dítě jest něco ze své matky, jest stvořeno z její podstaty. Maria tedy přijímajíc tělo a krev Ježíšovu, přijímá něco ze sebe, ze své podstaty: tělo a krev Bohočlověka.

Proto svaté přijímání Marie Panny jest tak jedinečné, že žádné jiné nelze k němu přirovnati. Marně tedy bychom se pokoušeli vniknouti v ony milosti, jichž se jí dostávalo z každého styku s eucharistickým Synem. Dějiny zachovaly paměti sv. přijímání jistých světců, jako sv. Stanislava Kostky, sv. Františka z Assisi, sv. Terzie od Ježíška. Starobylá tradice se zmiňuje o jistém svátku, který křesťanům připomínal první sv. přijímání nejsv. Panny. Co však jest žhoucí láska i těch největších světců u porovnání s jejím žářem, kdy klečíc u nohou apoštolových přijímala sv. Eucharistii?

Jak by se prohloubila zbožnost katolická, kdybychom chtěli rozjímati o onom nevýslovném

poutu, jež slučovalo nejsvětější Pannu s božským Spasitelem v tajemství oltářním!

Eucharistie jest oběť, jest i svátost. Kdo z křesťanů by nevěděl, že Mše svatá jako oběť jest totožnou s obětí na Golgotě? Kněz jest týž, týž i obětní dar. Jen vnější okolnosti jsou jiné. Chtěl-li Ježíš, náš jediný Prostředník, ke své oběti křížové si přidružit svou Matku jako spoluvykupitelku, chce též – neboť plán Boží se nemění a Bůh vždy jest si věrný – v každé mši svaté se obětovati za týchž podmínek: i tu jest Maria přidružena k Jeho oběti.

Eucharistie jako svátost nám dává život. Božský Spasitel měl však svůj život pouze díky Mariinu Fiat, závisle na jejím přivolení. I zde Bůh jest si věrný a plán Jeho se nemění: po každé, kdykoli přijímáme Tělo Páně, přijímáme Život, jež prvně dala Maria, a jehož se nám této chvíle dostává zvláštní její přímluvou.

Jest tedy cvičením hluboce katolickým, obětujeme-li při mši svaté Otci nebeskému Ježíše prostřednictvím Jeho Matky, aby tak z jejích rukou stoupala k nebi naše oběť chvály; rovněž kdykoli přijímáme Tělo Páně, prosíme jejím prostřednictvím o všechny potřebné milosti, aby její rukou na nás sestoupily milost Boží a Jeho požehnání. Skrze Ni obětujeme, skrze Ni prosíme; jejím prostřednictvím se vznáší naše modlitba k Bohu, jejím prostřednictvím sestupuje na nás Jeho slitování.

V oné chvíli a v oné svátosti, kdy Ježíš jest nejvíce naším Ježíšem, zda možno, by i Jeho

Matka nesplnila svého mateřského poslání a nebyla nám tou nejlepším Matkou?

N a n e b e v z e t í M a r i e P a n n y.

Bylo-li každé přijímání Marie Panny radostí nebes, přece to ještě nebylo nebe; a ostatně jak bylo možno, že hořice ustavičnou touhou po dokonalém spojení tváří v tvář, tak dlouhá léta toužila a nezemřela? Bez ustavičného zázraku nelze si to vysvětliti.

Proč však musila tak dlouho na zemi zůstat? Bezpochyby předně proto, by dlouholetým čekáním ještě její láska nesmírně zmohutněla. Třicet let prožila v bezprostřední blízkosti Spasitele... Nyní z celé duše toužila po posledním velkém Shledání... Ale dny mýjely a stále čekala. „Bůh,“ praví sv. Augustin, „práhne, bychom po Něm žíznil...“ Jak plně ukojila Maria žízeň Boží! Žádné stvoření nezžírala tak vroucí touha po nebi jako Ji! Žízeň světců u porovnání s její žízní panenskou a mateřskou jest pouhou krůpějí vedle nesmírného oceánu!

Pročtěme si skvělou promluvu Bossuetovu o Nanebevzetí, i poznáme, jak nejen láskou žila, ale i umírala! Vizme ještě, co napsali mystikové o mukách duše, jež jen jednou se k Bohu přiblížila a pocítila tak neúkojnou potřebu onoho Všeho, jež neodolatelně přitahuje, že v opojení lásky musí bez ustání po Něm žízniť a toužiti. Země jest krajem vztažených rukou; to platí o každém člověku, a jest zde na zemi nejen velkou radostí naší naděje, ale i velkou

mukou. Co však říci o duši, která lépe než kdo jiný chápe skutečné hodnoty, nic považuje za nic a vše ostatní za pouhý přídavek onoho Království, které zahlédla ve světle?

Bossuet rozjímaje o bolestech milující duše, o bolestech, jež u Marie Panny nabývají nedostižné intensity, volá k Bohu: „Ó jak jsi krutý!“ Leč to není krutost, ale milosrdenství. Marie žije láskou, láskou ustavičně rostoucí; nežije jí však pouze, ale i umírá. I potřebuje ustavičného zázraku, aby žár ten neztrávil pouta, vížícího její duši s tělem... Tak vytrvá až do oné chvíle, kdy nemohouce žár již více ani vroucněji milovati, najde posléze své nebe.

Jest však ještě jiný důvod, pro nějž Ji Bůh tak dlouho na zemi zůstavil: Měla mateřsky chrániti první rozvoj mladičké Církve. O tom výstižně mluví Huysmans: „Nejsvětější Panna přijala těžkou úlohu, kterou Jí Ježíš odkázal: vychovati dítko na kříži zrozené – Církev. I ujala se ho a – podle sv. Epifana po čtyřia dvacet let, podle jiných světců po dvanáct let – střežla a mateřsky pěstovala tu útlou bytost, kterou svět, nový Herodes, usiloval zardousiti. Vychovala Církev, by důstojně mohla zastávati svůj hlavní úřad: rybářky lidských duší... Byla první vůdkyní té malé loďky, jež se pouštěla na širé moře světa... A když umírala, již dokonána byla její dvojí úloha Marie a Marty, spojením výsad života činného s výsadami života nazíravého... Proto i mešní evangelium v den jejího Nanebevzetí vypravuje ústy sv. Lukáše o návštěvě Kristově u obou sester.“

Poslání její se skončilo. Církev již dosti vzrostla, by sama mohla plouti po moři tohoto světa. Ne snad že by měla v Marii Panně svou hierarchickou hlavu... Nikoli. Hlavou Církve byl sv. Petr. Maria byla jen mateřskou rádkyní. Ale i bez rázu úředního byla její mateřská ochrana vždy božsky drahocennou.

Posléze se přiblížil den odchodu. Nemáme bližších věrohodných zpráv o jejím zesnutí s výjimkou jediné tradice, již zachoval nám sv. Jan Damascenský, a kterou Církev připomíná v čtvrtý den sváteční oktávy. Podle ní apoštolové po světě rozptýlení v den smrti nejsvětější Panny se octli náhle v Jerusalémě, i mohli se účastniti pohřbu své Královny. Pouze sv. Tomáš se dostavil teprve třetího dne; na jeho prosbu, spatřiti ještě naposledy svatou tvář Matky Kristovy, odebrali se s ním apoštolové ke hrobu. Ale když pozdvihli náhrobní kámen – jak užasli... Hrob byl prázdný. Zůstala tam jen prostěradla, z nichž vycházela přelíbezná vůně. Tělo bylo zázračně do nebe vzato.

Snad mnohý mohl by se tázati, proč dopustil Bůh, aby nejsvětější Panna byla podrobena zákonu smrti? Neoslavilo by více Jí a Jejího Syna, kdyby byla na nebe vstoupila? Smrt je následkem dědičného hříchu. Panna Neposkvrněná však byla od něho uchráněna, i od jeho následků; jak se mohla tedy státi kořistí smrti? Ale Ježíš zemřel; nebylo-li tedy slušno, by i Jeho Matka v tom, jako ve všem jiném, se Mu připodobnila? Toť důvod první a hlavní. Ale bezpochyby jest tu ještě důvod jiný. Bůh chtěl

zůstaviti jako vzor a oporu našich posledních chvil nejenom smrt Ježíšovu, ale i smrt Jeho Matky. Ach, není-li převelkou útěchou pomýšlení, že jednou projdeme touž branou, kterou před námi prošli Ježíš a Maria?

Že tělo nejsv. Panny nezakusilo v hrobě porušení, kdo by nechápal? Maria byla Neposkvrněná. Mohlo se tedy tělo, schránka duše tak přečisté, státi kořistí červů? Nebylo-li to tělo, skvělostí posvěcující milosti, nejvzácnějším ciboriem života Boha Trojjediného? Nebylo v něm zázračným působením Ducha Svatého utvořeno a nespočívalo v něm po devět měsíců Dítě – Bůh?

Podle všeobecného mínění byla Maria nesena do nebe anděly. Proč nesena? Nebylo-li by lépe, aby tam sama vstoupila mocí své tak dokonalé přirozenosti? Ale slušelo se, by tímto rozdílem mezi Ní a Ježíšem lišilo se její Nanebevzetí od Jeho Nanebevstoupení.

A nyní, když jsme sledovali Marii Pannu až do slávy nebes, zbývá ještě zírati na její činnost tam ve výši a blíže poznati její mateřské prostřednictví.

K N I H A III.

MATKOU – A JAKOU LASKAVOU!

1. Útěcha zarmoucených. 2. Maria Prostřednice.
3. Prostřednice všelike milosti.

KAPITOLA I.

Útěcha zarmoucených.

Srdce matky – jaký to překrásný a slavný div!
Lyrika všech krajů jak o závod opěvuje jeho
vznešenost.

Známe hluboký verš Viktora Hugo, jímž začíná první jednání svého „Angelo“: „Tak malý jsem a nepatrný, ale měl jsem matku... A víte, co to jest mít matku?“¹⁾

Jistý anglický autor vypravuje o ubohé ženě, jež se všemožně domáhala mrtvoly svého dí-

¹⁾ Zde ono místo v celosti: „Víte, co to jest mít matku? Víte, co to jest být dítětem opuštěným, nahým a lačným, ale cítit nad sebou a kolem sebe ženu, jež s vámi kráčí, když kráčíte, jež se usmívá, když pláčete? Ne, ne, vy nevíte, že ta žena – toť anděl, který na vás hledí, učí vás mluvit a milovat! Jež ve své dlani hřeje vaši ruku, vaše tělo ve svém náručí a vaši duši ve svém srdci. Jež dává své mléko, pokud jste nemluvnětem, svůj chléb, když odrůstáte, a vždy – svůj život! Ona, k níž voláte: „Matko!“ Ona, jež na vás volá: „Mé dítě!“ – a to tak srdečně a tklivě, že slova ta i Boha rozveselí.“

těte. Syn její dopaden při lupičství, oběšen a v zemi nesvěcené pochován. Matka jde si pro něho. „Vezmu si své dítě... Zda to krádež? Kojila jsem ho, viděla ho se usmívat a plakat. Můj jest a ne jejich. Když ho vedli na popraviště, volal ubožák: „Matko! Matko!“ Ach, to slovo bude mi na věky v uších zníti...” A když konečně její syn uložen na křesťanském hřbitově, těšila se ubohá: „Ach nyní, kdy spočívá v zemi posvěcené, důvěřuji v dobrotu Boží, že mé dítě na věky nezhyne. Tolik a tak dlouho jsem trpěla pro něho – a Pán Bůh to ví.”

Touž myšlenku výmluvně hlásá i tato polská pověst:

„Jistá žena ležela v lethargii. Syn zavolal několik lékařů: „Budu ji léčit methodou Brownovou,” prohlásil první: „Lepší smrt než vaše methoda Brownova,” zvolali druzí. „Vyléčím ji methodou Hahnemanovou,” nabízel jiný. „Lepší smrt než methoda Hahnemanova,” odpírali ostatní. Tu ubohý syn zoufale zvolal: „Matko! Matko!” Na to slovo nemocná se probudila a vstala uzdravena...”

Jak velká je moc syna na matku, jak silný vliv matky na syna! Nic není s to jej udusiti neb oslabiti, nic, ani ten nejčernější nevděk.

Je-li každé srdce mateřské hlubinou shovívavosti a dobroty, co říci o srdci Marie Panny? Její vliv v říši milosrdenství jest svrchovaný. Bůh jest nezbytně nejen nejvyšš dobrotivý, ale i nejvyšš spravedlivý. Maria Panna však vůči

nám nepotřebuje spravedlnosti, jí postačí pouhá dobrota. Spěchá všude tam, kde nešťastný potřebuje pomoci. Ubohý nemusí ani na ni mít práva. Ano, čím méně si může na ni činit nároků, tím s větším slitováním se k němu sklání.

Čelo k zemi se sklánějící a ruce plné milosti – hle, taková jest Maria! V španělském městě Valencii uctívají Madonnu „de los Desemperados“, Madonnu opuštěných. Nazývají ji skloněnou, poněvadž se ustavičně sklání k ubohým smrtelníkům.²⁾

Madonna na portále pařížské „Svaté kaple“ se též k zemi sklání. Zbožná tradice vypravuje, že malé děvčátko chtělo jí na hlavu vložit květinový věneček. Madonna se k němu sklonila a v tomto postoji, v němž patrně si zvláště libuje, již zůstala.

Ale i žula hlásá její milosrdenství. Sochař pracoval na vysokém lešení jisté kathedrály; náhle v roztržitosti couvl příliš nazad a již se řítíl dolů. Ale na štěstí kamenná socha Panny Marie vztáhla své rámě a zachytila ubožáka.

Lid všeobecně věří, že Maria mu nemůže ničeho odepřít. Péguy putuje k Madonně Kartouzské, aby vyprosil uzdravení svého syna – a obdržel je. Podobnou živou víru měla i žena, o níž mluví Zlatá legenda: Prosila denně Matku Boží o vysvobození zajatého syna. Ale dlouho

²⁾ Odsouzencům dovoleno, vykonati před ní poslední modlitbu. Jednoho dne opět taký ubožák cestou na popraviště před ní poklekl. Tu náhle Madonna udeřila svou lilií na křišťálovou kouli ji obklopující. Bylť odsouzenec nevinen, a hned nevina jeho uznána.

se nevracel. Zoufalá žena běží k Madonně, bě-
ře jí z náručí kamenné bambino a volá: „Vzali
mi syna – a nechceš mi ho vrátiti. Beru ti tvé-
ho jako rukojmí...“ A legenda dodává, že ješ-
tě té chvíle Maria jí vrátila syna.

Jaká nesmírná rozkošná zahrada by se před ná-
mi otevřela; kdybychom mohli sebrati všecka
uzdravení a všechny časné milosti, jež Maria lid-
stvu vyprosila! Pařížské arcibratrstvo Neposkvr-
něného Srdce Panny Marie u Matky Boží Vítěz-
né založeno r. 1836. A již r. 1886 zdobilo tu sva-
tyni 14.000 mramorových ex voto... A jakým
nedostižným svědkem Mariiny dobroty jsou
Lurdy a tolik jiných poutních míst!

Podáme tu jen jediný příklad; vypravoval jej
při společném obědě odchovanců námořní ško-
ly sv. Jenovéfy jistý kapitán, který jej slyšel
z úst admirála Dorlota des Essarts, jenž na oné
lodi byl námořním kadetem divise Tichomoř-
ské.

Bylo to za doby posledních plachetních lodí.
Jistého večera, kdy mužstvo odcházelo na od-
počinek, sřítíl se se stožáru hlídač do moře.
Ihned shozeny za ním dvě ochranné bečky –
poslední, jež jim zůstaly, neb ostatní ztraceny
nedaleko předhoří Horna; díky jedné z nich
hlídač zachráněn. Ale kde druhá? Marně hle-
dáno. Teprve z rána jaký údiv! Bečka se obje-
vila, ale ne prázdná. Kdosi se jí držel... Po-
znali v něm mladého námořního kadeta Jaku-
ba de Langelle. Ubohý byl téměř bez vědomí,
ale zázračně se ještě držel... Když se poněkud
zotavil, vypravoval:

Na pokřik „Hlídač spadl do moře!“ – v domněn-
ní, že ubožák neumí plovati, skočil za ním mla-
dý kadet se zadního stožáru, kde právě byl.
Ale nikdo si nepovšimnul jeho odvážného či-
nu, pozornost všech byla soustředěna na lodní
přídí. Myslíl, že ochranný člun zamíří i k ně-
mu. Ale jak se ulekl, když fregata vytáhnuvši
lodku, rozvinula plachty a plula dále. Nikdo
neslyšel jeho zoufalého volání. Nešťastný hoch
cítil, že je ztracen. K tomu rychle nastala noc,
jak bývá v teplých krajinách, kde není sou-
mraku. A zoufalství jeho rostlo při pomýšlení,
že té noci není na lodi noční služby, že nikdo
nezpozoruje jeho nepřítomnosti. Ubohé mladé
hlavy se zmocnila šílená závrať. Již již se chtěl
vrhnouti do vody. Ta hluboká mořská tůň ho
kouzelně přitahovala, a hvězdy dle zdání tan-
čily před jeho nohami. Již jednou rukou se
pouští slabé opory, když náhle si vzpomene na
svou zbožnou matku. Vzpomínka ta obrátila je-
ho zrak k jiným hvězdám. Jejich tichá a líbez-
ná zář ho uklidnila. I začal se modlití, vroucně
vzýval svou nebeskou Matku, Hvězdu mořskou.
A modlitba dodala mu tolik síly, že celou noc
vydržel v té vodě téměř vlažné, pln víry a dů-
věry v mateřskou pomoc Marie Panny. Koneč-
ně zasvitly první červánky, hvězdy pohasly –
a hle, fregata stanula před ním... Hvězda Jitřní,
Stella matutina, zachránila své dítě.

Je-li Matka Boží tak laskavá, kdy běží o časné
milosti, jak tím více při milostech nadpřiroze-
ných! Umění s láskou opěvuje její milosrdné po-

slání. Nejednou scéna dýše přímo rozkošnou naivností, jako na př. na obraze v museu Montefalckém, nedaleko Foligna, kde viděti Marii, ozbrojenou ohromným kyjem, jak nutí rohatého ďábla, aby pustil z rukou malé dítě, mezitím co opodál matka dítěte se úpěnlivě dovolává pomoci nejsvětější Panny.

Na jiných obrazech umělci seskupili kolem nebeské Ochránkyně několik omilostněných duší, snad šlechtných dárců neb přátel. Jinde malíři zdůrazňují mateřskou bdělost Mariinu, představující ji s pláštěm široko otevřeným, pod nějž se hříšníci ukryli. Někde zas část andělů drží otevřený plášť, zatím co druhá část přivádí lid k Matce Boží. Na jiných obrazech blesky hněvů Božích se bezmocně odrážejí od panenského pláště Matky milosrdenství. Ach, jak právem Ji nazýváme Matkou ustavičné pomoci!

Maria jest vpravdě prosící všemohoucností. Na štítu remešského portálu klečí Maria před božím trůnem. Za ní stojí anděl, vztahující oběma rukama kříž ke Spasiteli, jako by chtěl Mu připomenouti bolesti Matčiny ve chvíli Jeho výkupné oběti.

Leč skutečné události jsou výmluvnější než symboly. Podáme jen jedinou, jak ji vypravoval P. Doncoeur, který r. 1914 při bitvě u Guisu octl se s celou ambulancí v rukou nepřátel. Jistý německý major ho upozornil, že nedaleko na poli leží raněný mladý Francouz. Ubožák měl horní

licní kost roztráštěnou. Krev se řinoucí již černala. Kněz pokleká vedle něho, „Mé dítě, jsem polní kaplan 115. regimentu...” „Ach, to jste vy, velebný pane? Celou noc v dešti jsem se modlil růženec, abyste ke mně přišel...” A za chvíli ubohý hoch umírá šeptaje: „Jak jsem šťasten!”

Zevní výjev dojíhá, ale kolik neviditelných proudů zaplavuje duše: milosti v pokušení, v obtížích, milosti světla a síly v různých vzestupech duše... Kdekoli se prozrazuje vliv pekla, tam spěchá Maria. Starobylý obraz z r. 1610 představuje ji s božským Dítěm v náručí. Noha její spočívá na hlavě hada, mezitím co Ježíšek tulí svou hlavičku k hlavě své Matky. Jak výstižně znázorněna harmonie dvojího úsilí! Touž hlubokou myšlenku podává arcidílo Erasma Quelina v lovaňském kostele sv. Michaela.

Pátráme-li po příčině tak účinné přímlyvy, dvě slova ji zahrnují: moc a dobrota. Maria může vše vyprositi, ale též chce vyprositi vše, co může. Bez dobroty moc neprospěje, a dobrota bez moci jen živoří. Maria však přeskvěle slučuje obojí výhodu.

„Jak by nebyla Pannou nejmnocnější,” volá sv. Bonaventura, „Ta, již přísluší trojí název: Domini filia, Domini mater, Domini sponsa?”

Dcera Boží. Bůh Otec Ji vyvolil Synovi za Matku. A když Jí svůj Poklad odevzdal, jak mohl by Jí něčeho odepřít? Poklad ten – toť

božský Vykupitel. Mohl by Jí Otec odepřítí milost Vykoupení? Co by pomohlo poslati na zem Spasitele, kdyby obyvatelům jejím se nedostalo spásy? Prosí-li Maria o milost vykoupení pro některého z Vykoupenců, zda možno, by jí nedosáhla?

Není však jen dcerou Otce, ale i M a t k o u S y n a. Může tedy volati ke Vtělenému Slovu, co může pouze Otec: „Synu můj!“ Ona slova žalmu, jež jen Nejvyšší mohl vypovědět v hlubinách věčnosti, může i Maria, ne sice v témže smyslu, ale s touž pravdou: „Syn můj jsi Ty...“ „Filius meus es tu! Ego hodie genui Te.“³⁾ A je-li Syn tím, čím jest, jak mohl by své Matce něčeho odepřítí? Zda neslíbil, že vyslyší každého, kdo k Němu volá? A vyslyší-li každého, jak by mohl oslyšet svou Matku. Písmo své Matky?⁴⁾ Platí-li to o každém člověku, jak tím více o Synu člověka?

Mocná u Otce, mocná u Syna, jest mocná i u D u c h a S v a t é h o. Není-li Jeho Chotí? Když při Zvěstování se odvolává na svůj slib čistoty, anděl Ji uklidňuje: „Syn Boží se vtělí působením zcela božským, působením Ducha Lásky, Ducha nekonečné svatosti.“ Od oné chvíle jest Maria neposkvrněnou C h o t í L á s k y o s o b n í, Ducha Posvětitel. Slyšme, jak Ho prosí za své děti: „Veni Sancte Spiritus! Přijď, Duchu Svatý, k oné duši, již svírá soužení!“ Písmo praví: „Mnoho může úsilovná modlitba

³⁾ Ž. II.

⁴⁾ Gemitus matris tuae ne obliviscaris. (Eccli VII. 29.)

⁵⁾ Jak. V. 1–6.

spravedlivého."⁵⁾ Jak tím více modlitba Choti Neposkvřené? Ale co jest moc bez dobroty? Co by prospěla Mariina moc u Nejvyššího, kdyby její láska k nám ji nepřiměla k ustavičné za nás přimluvě?

Jest naší Matkou. Mnozí míní, že slova ta znamenají jenom: chová k nám city, podobné citům matky k dětem. Půvabný to sice příměr, ale nic více, není to skutečnost, již doslovně třeba rozuměti. Nikoli. Maria jest skutečně naší Matkou. Pochopili jsme to dosti?

Co jest matka? Bytost, jež dává život. A dala nám Maria život? Ano. Ne sice život přirozený, ale nadpřirozený, onen život nejsv. Trojice v naší duši, v němž zde na zemi podstatně záleží život milosti a v nebi život slávy.

Jak jsme připomněli, v určité chvíli dějin světových záviselo na Marii, jedině na Ní, na jejím dobrovolném svolení, aby skrze Ježíše Krista mohla nám milost býti vrácena. Z této její vůle jsme se zrodili pro život věčný. Jest tedy v přesném smyslu slova naší Matkou.

Stavši se tak – a víme za cenu jak velkodušného rozhodnutí a později i tolika slz – naší pravou Matkou, obdržela ve shodě s tímto jménem od Boha i city, jakých úloha ta vyžaduje. I můžeme zírati na tuto svou přelaskavou Matku, ana v nebi ustavičně pracuje na spáse svých ubohých pozemských dětí. S nebes výše pohlíží s láskou na své maličké, které zrodila ve chvíli svých nejtrpčích muk.

Pohledme na jedno z jejích nešťastných dětí, svědomí jeho tíží smrtelný hřích... A konec se

blíží, odbíjí poslední hodina... Ach, zastihne-li ho smrt ve hříchu!

Ale Maria již spěchá před trůn Boží: „Jak, Pane! Za spásu té nešťastné duše obětovala jsem všecku krev svého Syna, všechny slzy svého srdce! Není-li to dosti? Zahyne-li to ubohé dítě, zmařeny budou mé slzy, navždy promarněna krev Tvého Syna... Ale ne! Smiluj se nade mnou! Smiluj se nad námi!”

Jak mohl by Bůh takým prosbám odolati?

Jednoho dne žena jedna z Tekuy, vrhla se k nohám Davidovým: „Ó králi, zachraň mě!” „Čeho žádáš?” tázal se král. „Ach, já nešťastná matka měla jsem dva syny. V hádce na poli jeden zabíjí druhého... A nyní celé příbuzenstvo povstalo proti Tvé služebnici: „Vydej bratrovraha! Musí zahynouti...” Jeden syn zemřel... a nyní i druhého chtějí usmrtiti...”

Podobně i Maria: „Bože a pane můj! Měla jsem Syna Prvorozeného... Jeho bratři Ho zabili... Nyní, když Ježíš zemřel na Kalvarii, zahynou-li i mé druhé děti, co mi zůstane?”

Písmo mluvící o Davidovi, dokládá: „Jak Bůh živ,” zvolal král, „nespadne ani vlas s hlavy tvého syna!”

Bude snad Jehova méně milostivý než jeho sluha?

KAPITOLA II.

Maria Prostřednice.

Že Maria při získání milostí výkupných byla Ježíši přidružena, nelze pochybovati. Leč více ještě: jest Mu přidružena i v jejich rozdávání.

Hřích, Evou počatý, dovršen Adamem, ale Evou se dále šířil. V řádu nadpřirozeném postup týž: Spása naše počala Marií, Ježíšem dovršena, ale Marií dále se šíří.

Ne snad že by získání milostí a jejich udílení bylo závazně sloučeno. Maria z vůle Boží nám dala Ježíše, ale Ježíš mohl zůstat sám naprostým Pánem milostí, jež vlastní krví zasloužil. Bůh však nechtěl. Bossuet tedy podává souhrn tradice, když praví: „Bůh chtěl nám dáti Ježíše Krista skrze Pannu Marii, darů svých nelituje a pořádku nemění. Jest a zůstane pravdou, že obdrževše její láskou všeobecný princip spásy, přijímáme též jejím prostřednictvím i jeho přivlastnění za různých okolností, z nichž se skládá život křesťanský. Přispěla-li její láska k naší spáse v tajemství Božího Vtělení, v tomto všeobecném principu lidské spásy, přispěje i ve všech následcích, jež z tajemství tohoto vyplývají.”

Myšlenku tu potvrzuje Lev XIII. svou vznešenou autoritou, když v encyklice z října 1895 mluvě o růženci praví: „Bylo v záměrech Božích, aby jsouce naší prostřednicí v tajemství Vykoupení, byla rovněž prostřednicí i v rozdávání milostí, jež se budou z tajemství tohoto po všechny věky na svět rozlévati.”

Je-li však taký dosah přímluvy Panny Marie, zda se tím neoslabuje poslání božského Spasitele? „Jediný jest Prostředník – Ježíš Kristus,” tak hlásá sv. Pavel a po něm víra katolická. „Ale postavíte-li vedle něho prostřednici s účinností podobnou, prostředník není jediný, a

Marii přičítána až příliš velká moc..." Tak vyvozuje reforma protestantská, nechtějící přistoupiti na katolické Credo Mariánské.

Ale nedobře je chápe.

Předně: Maria jest sice prostřednicí, ale jest též vykoupenu. Přispívá mocně k naší spáse, leč dříve sama musila býti spasena. Tedy sv. Pavel mluví pravdu: „Jest jen jediný Spasitel, jediný Vykupitel.“

Maria kořistila jak my z vykoupení; ale u ní jest význačné, že byla vykoupena způsobem vznešenějším, tak se vyjadřuje Pius XI. v bulle, definující Neposkvrněné Početí. Byla totiž již při svém vstupu do života uchráněna všeliké poskvrny.

Byla-li však – jak my všichni – vykoupena ve smyslu trpném, není překážkou, by potom sama nevykupovala ve smyslu činném. Ostatně velmi se mýlí, koho překvapuje činný úděl Marie Panny ve Vykoupení, neboť již každý, sebe nepatrnější křesťan má svůj určitý úkol ve spáse světa. Každý z nás již proto, že jest spojen s Kristem-Spasitelem, má vespolek s Ním býti spasitelem, spasitelem sice podřadným, ale skutečným a účinným. Tím se nic neubírá zásluhám Kristovým, nijak se neoslabuje jeho moc, ale tím skvěleji vystupuje Jeho obdivuhodné milosrdenství.

Nic se neubírá Jeho moci; Jeho zásluhy jsou přesně spravedlivé; jedině ony jsou plným rovnocenným odčiněním urážky, již hřích Bohu způsobil. Ale božský Spasitel ve své dobrotě volá nás ke spolupráci na díle lidské spásy.

Účast ta vykazuje trojí formu: zevního apoštolátu, modlitby a oběti.

Naše zásluhy nemají sice spasitelné účinnosti ve smyslu přesné spravedlnosti, ale jedině Boží dobrotou. Božský Spasitel ráčí přijímati práce, modlitby a oběti různých údů svého mystického Těla a užívatí jich ke spáse duší.

Je-li tedy každý křesťan povolán – ovšem chápe-li plně své povolání křesťanské – aby spolu s Kristem byl spasitelem, jak možno se diviti, je-li Maria, ta požehnaná mezi ženami a tak úzce s Kristem spojená, povolána jako my, ač mnohem skvěleji než my, k účasti na díle výkupném?

U mnohých jméno „spoluvykupitelka“ budí ne-libost, ukazuje prý až příliš úlohu rovnocennou. Budiž, zanechme slova, pouze skutečnost jest důležitá. Co však prostšího než připustiti prostřednictví Mariino v díle lidské spásy, když i ten nejnepatrnější mezi námi má svou úlohu prostředníka?

Patrně prostřednictví Mariino převyšuje každé jiné svou vznešeností, celou vznešeností úlohy výjimečné. „Od chvíle, kdy v lůně svém počala Vtělené Slovo“, praví sv. Bernardin Sien-ský; „udělena jí takřka jistá pravomoc nad každým časným příchodem Ducha Svatého a to takou měrou, že žádné milosti neobdržíme od Boha, leč jejím prostřednictvím.“

Jistá matka vysvětlovala svému dítěti znamení kříže: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého...“ „Ale, maminko,“ zvolalo dítě, „kde jest

Matka?" Jest tu, ač není jmenována, víra katolická jí vyhradila vybrané místo.

Nezáleží-li právě v tom jedna z velkých slabostí víry protestantské? Věří sice, že Maria jest Matkou Kristovou, ale nechtějí připustiti, že jest Matkou a Prostřednicí Jeho údů. Jak smutné to náboženství, které nemá Matky! Tu si bezděky připomínáme, co jsme čtli v životopise velkého Newmanna: Když ještě před svým obrácením působil jako tutor na universitě oxfordské, ubytoval se u něho jeho mladší bratr Francis, který se měl účastniti kursů universitních. Newmann zavěsil v pokojíku studentově obraz Panny Marie. A když Francis na to poukazoval, řekl: „Protestanté nemají práva zapomínati na slova Písma svatého: „Požehnaná Tys mezi ženami.“⁶⁾

Ježíš samojediný, jak záhy přesně vymezíme, zasloužil nám, v přesném smyslu slova, milost. Co však vykazuje nejsvětější Panně místo jedinečné, vysoko povznesené nad všechny vyvolence, a to tak vysoko i nad těmi největšími, že míra ta se vymyká všelikým odhadům lidským, jest toto: Sám Bůh se dožadoval jejího svolení, aby Ježíš mohl přijíti na svět a opět získati lidstvu ztracenou milost; hle, toť rozdíl, jímž se liší prostřednictví Mariino od prostřednictví světců.

Zbývá ještě rozdíl mezi prostřednictvím jejím a Ježíšovým. Rozdíl ten se však nevztahuje na

⁶⁾ Thureau-Dangin: Náboženské obrození Anglie věku XIX. str. 25.

rozsah: prostřednictví Ježíšovo jest všeobecné a Jeho Matky rovněž. Jinak pověděno: Žádná milost neuniká prostřednictví Panny Marie, podobně jak neuniká prostřednictví Kristovu. Podstatný rozdíl tkví v hodnotě účinné. Jak jsme již pověděli, prostřednictví Ježíšovo má hodnotu přesné spravedlnosti, t. j. dokonalé rovnocennosti; prostřednictví Mariino má pouze hodnotu svrchované slušnosti. Zásluhy Kristovy jsou nezbytným požadavkem, máme-li u Otce dosíci vyslyšení, Mariiny nezabíhají tak daleko. Ježíš vymáhá, Maria prosí.

Pravé místo Panny Marie v učení křesťanském dobře pochopil sv. Ignác z Loyoly, když se jisté noci modlil v jeskyni Manrézské. Poslyšme, co o tom napsal: „Za oné noci zmocnil se mne hluboký pocit důvěry v Matku Boží. Přede mší svatou, mezi ní a po ní zdálo se mi, že Matka a Syn za mě u Otce prosí, a ne bez příčiny jsem myslel, že je vidím. Duch můj cítil hlubokou zbožnou úctu k těmto dvěma Prostředníkům. Mezitím, co jsem prosil Matku, aby se Synem se u Otce přimlouvala, a Syna, aby s Matkou se za mě přimlouval, pocítil jsem, jak jsem nesen před Otce. Viděl jsem, jak Maria Panna jest mi u Otce milostiva. Při mešních modlitbách k Otci a k Synu a ve chvíli Proměnění nemohl jsem nechápati, že Maria jest zdrojem a branou milosti.“

Ale namítne mnohý, je-li Maria tak mocná, pak není možno, aby duše věčně zahynuly. Jako Matka Boží – může vše vyprositi; jako Matka

všech lidí – může jim všechno dát; není-li tedy nepochybnou spása všech?

Nikoli. Sám Bůh dopouští, že z vůle lidské nejednou na zemi prohraje.⁷⁾ Maria Panna není mocnější. Může prosit a orodovati. Prosí-li Srdce Boží, je vždy vyslyšena; ale prosí-li srdce lidské, narazí nejednou na vůli kamennou, jež zatvrzele se vzpírá.

Záhadu tu se pokoušel vysvětliti slavný portugalský kazatel Vieyra. „V tom právě vězelo,“ praví, „štěstí dobrého lotra na Golgotě a neštěstí druhého: Ježíš byl sice mezi oběma; ale mezi křížem Jeho a dobrého lotra stála Panna Maria, ne však mezi křížem zlého lotra a křížem Ježíšovým. Kde mezi Bohem a hříšníkem jest Maria, tam duše dojde spásy; není-li jí, hříšník zahyne.“

Nález to sice velmi pěkný, ale jen pouhý symbol. Nesmíme příliš zúžovati tekst Písma; jinak mohli bychom se domnívati, že jsou jistí hříšníci, za něž se Maria Panna nemodlí, poněvadž v světle Božím vidí, že se v hříchu zatvrdí, a proto je zůstavuje soudu Božímu.

Nám však se zdá, že i tehdy se za ně přimlouvá, a že jen v poslední krajnosti je opouští, když – dostaví-li se taká hodina – nemůže již nic pro ně učiniti.

⁷⁾ Prohra zřejmě jen časná a zdánlivá; Bůh musí mítí nutně poslední slovo: buď pokání anebo trest.

⁸⁾ Viz kázání P. de la Colombièra o Škapulíři. Pravíme „mravně“, poněvadž podle sněmu Tridentského Sess. VI., kap. XII. Can. 16. třeba by bylo zjevení Božího, aby kdo měl naprostou jistotu, že až do konce vytrvá v milosti Boží.

Po vysvětlení rozsahu přímluvy Mariiny, zbývá ještě poukázati na podmínky její účinnosti. Protestanté a Jansenisté vytýkají katolíkům, že prý jim postačí ke spáse několik zevních projevů pobožnosti k Matce Boží. Tak se vyjadřuje Pascal ve svém IX. listu venkovském a Nicol ve svých poznámkách k latinskému překladu svého velkého přítele; a někdy ovšem jistí autoři a kazatelé zavdávají podnět k podobným kritikám. Netvrdí dojista, že vnější ty pobožnosti postačí samy sebou, ale chtějí jen říci, že Maria všem, kdo věrně se jí oddávají, neomylně vyprosí milost vytrvalosti až do konce. Ale i tu, jak se zdá, potřebí bližšího vysvětlení. Jest skutečně pobožnost k Panně Marii „mravně“ bezpečnou zárukou spásy?

Zajisté, míní-li se pobožnost opravdová a vytrvalá, neboť v hypotéze pobožnost opravdová vždy předpokládá varování se hříchu, a pobožnost vytrvalá varování se hříchu až do konce. Ale, namítne mnohý, to neplatí jedině o pobožnosti k Panně Marii; neboť každá opravdová pobožnost předpokládá tuto věrnost.

Dojista, ač s poznámkou, že pobožnost k Rodičce Boží dodává zvláštní síly, aby se duše udržela v hluboké zbožnosti a v úplné čistotě. Tu několik praktických příkladů:

Jistá duše žije ve hříchu. Nemá však odvahy vyprostiti se z té bídy; zachovává věrně pouze jedinou pobožnost, na př. měsíčně jediné Zdravas. Modlil-li se je s věrou, jest to pravá modlitba. Bude vyslyšena? Sv. Alfons Liguori, známý svou hlubokou pobožností k Matce Boží,

míní, že ta duše nemůže věčně zahynouti. Náhled ten, jak se zdá, potvrzuje dojemný příběh z života sv. faráře z Arsu: Jednoho dne dáma smutečně oděná čeká v kostele. Svatý kněz v rochetě přichází, sklání se k ní a šeptá: „Je spasen.“ Dáma udiveně vzhledne k němu. „Je spasen, opakuji.“ Nedůvěřivé zavrtění hlavou jest jedinou odpovědí. Světec zvolna a výrazně opakuje: „Je spasen. Jest však v očistci; musíte se za něho modlití. Jest mostním zábradlím a vodou mněl chvílku času, i litoval. Vzpomeňte si na májovou pobožnost, odbývanou ve vašem pokoji! Váš choť, ač velmi nepobožný, přece se někdy s vámi modlil. To mu v poslední chvíli zasloužilo milost lítosti a odpuštění.“

Ale jinak je se zatvrzelým hříšníkem, jenž říká: „Budu žítí, jak se mi líbí. Spasí-li mě jediné Ave Maria, všecko si mohu dovoliti...“ Také domýšlivé opovázlivosti nikdy svatá víra neslibuje mravní jistoty. Proto sv. Alfons výslovně dokládá: „Ujišťuji-li, že žádný ctitel Panny Marie nezahyne na věky, netýká se to těch, kteří pod zástěrkou pobožnosti k Matce Boží svobodně hřeší. Tací opovázlivci zasluhují soudu přísného a ne milostivého. Míním tedy jen ony ctitelé Mariánské, kteří nejen Ji věrně uctívají a vzývají, ale i hledí se polepšiti. Ti – opakuji – nemohou věčně zahynouti.“

„Co však říci,“ táže se Nicol, „o jistých zásadách, podle nichž nošení jistého oděvu ke cti Matky Boží, jest zcela jistou zárukou spásy?“

– Na to sám si odpovídá: „Třeba vyznati, že jsou ve velkém omylu.“ Proč? Důvod jeho jest velmi prostý: „Poněvadž se velmi mýlí ten, kdo tvrdí, že by v Církvi byla ještě osmá svátost.“

Nicol patrně naráží na Škapulíř. Jak známo, r. 1251 se Matka Boží zjevila Šimonu Stockovi, generálnímu představenému Karmelu, a odevzdávajíc mu škapulíř, řekla: „Kdo zemře tímto rouchem přioděn, nezakusí věčných plamenů.“ O sedmdesát let později papež Jan XXII. uznal věrohodnost tohoto zjevení a po něm ještě více než dvacet Nejvyšších Pastýřů.

Co mysliti o podobné výsadě?

Jedni vykládají text doslovně: „Kdo zemře tímto rouchem přioděn, nezakusí trestů pekelných.“ Totéž míní i P. de la Colombière: „Věta neobsahuje omezení; škapulíř možno ztratiti, ale kdo je jím přioděn v hodině smrti, bude jistě spasen.“

Leč všeobecný výklad se přidržuje náhledu papeže Benedikta XIV.: „Text nepraví: Kdo se spokojí s pouhým nošením, ale kdo podle toho i žije, ten dojde věčné spásy.“

Jest zřejmo, že si nemůže na ni činiti nároky, kdo v domýšlivé důvěře v zaslíbení Panny Marie oddává se hříšnému životu a ještě na smrtelném loži odmítá pomoc sv. Církve. Hříšníků zatvrzelých a nekajících ani sto škapulířů nevytrhne z věčné záhuby.

Zbývá ještě otázka, zda nejsvětější Panna dopustí, aby nešťastník, jenž nosí její škapulíř, vůbec klesl tak hluboko – až v konečnou neka-

jícnost? Přesně správné rozluštění podá nám tato modlitba sv. Alfonse z Liguori: „Ó Maria, vím, že budu-li Tě vždy vzývat, vždy mi přispěješ s pomocí, i vždy zvítězím. Ale obávám se, abych v pokušení na Tebe nezapomněl a k Tobě nevolal. Slyš, ó Panno nejsvětější, o jakou milost Tě prosím: abych vždy na Tebe myslel, zvláště když peklo doráží. Dej, bych v boji tom Tě bez ustání vzýval a z hloubi srdce volal: „Pomoz, ó Maria! Neopouštěj mne, ó Maria!“

Žádný hříšník, jenž nosí škapulíř, nezemře nekajícně; ale ten, kdo nechce se káti, zemře do jista bez symbolického roucha ctitelů Matky Boží.⁹⁾

Neobyčejnou účinností vyniká svatý růženec, byť i neměl podobné záruky jako škapulíř. Již šestnáct let trval boj proti Albigenským, ale bez výsledku. Jednoho dne sv. Dominik se modlí v kapli Matky Boží Prouillské a slyší hlas: „Jdi a hlásej všude růženec! I dobudeš vítězství skvělejšího než Montfort se svými křížáky!“ Bylo to r. 1202. Dominik poslechl. Záhy Albigenští začali ustupovat a brzo na to byli dokonale poraženi.

Již před sv. Dominikem užíváno při modlitbě zrněk na šňůrce navlečených; svatý Zakladatel Bratří kazatelů připojil však rozjímání svatých tajemství. V průběhu půl druhého století

⁹⁾ Od r. 1910 možno zastoupiti škapulíř medailkou zvláště posvěcenou, která s jedné strany představuje božského Spasitele, an ukazuje své Srdce, s druhé libovolný obraz Marie Panny.

růženec se všude rozšířil. Ale po r. 1350 zápal hasne. Teprve v patnáctém století bretoňský dominikán, Ondřej de la Roche, a převor kolínský, ctihodný Jakub Sprenger zjednali mu novou slávu, které již nikdy nepozbyl.

Vedle litanií loretánských a několika kratších modliteb, jako: „Ó Paní má!“ P. Zucchiho, „Rozpomeň se...“ jistého mnicha clairvauského, snad samého sv. Bernarda, náleží růženec k nejoblíbenějším pobožnostem lidovým. Autor rozkošných islandských povídek, P. John Swenson, řekl: „V protestantském Dánsku, kde po dvacet let jsem byl misionářem, mnoho osob si opatřilo svatý růženec a věrně se jej modlilo. Nuže, pravím ze zkušenosti, že bez výjimky všichni, kdo této pobožnosti zůstali věrni, vrátili se na lůno Církve katolické. Z dvojího jedno: buď odmítli růženec anebo přijali víru.“

Nebudeme se dále šířiti. Byť i mnohý si liboval v náboženství jen povrchním, tedy v pobožnostech pouze zevních, ale ducha postrádajících – na taký formalismus právem nepřátelé poukazují, ač neprávem jej zaměňují za opravdové křesťanství – vědí přece všichni praví křesťané, kteří nikdy neopovrhují zevním cvičením, že pobožnost k Panně Marii, jako každá pravá pobožnost, jest především duch a život. Kristus Pán žádá ctitelů v duchu a v pravdě. Ale zevní cvičení jest nezbytné, neboť nejsme pouzí duchové; máme též tělo, ale právě proto, že tak snadno zmaterialisujeme

vše, čeho se dotkneme, musíme ustavičně pracovat na udržení ducha svých zbožných cvičení. Nedůvěřujme rutině a mechanismu, ale hledme, v nejhlubším slova smyslu, oduševnití, oživití, andělským učiniti každý svůj náboženský projev!

KAPITOLA III.

Prostřednice všeliké milosti.

Jest však nejsvětější Panně od chvíle, kdy vešla ve věčnou slávu, svěřen pouze obor milostí, které se přímo na spásu vztahují aneb zasahuje její prostřednictví každou milost bez výjimky? Není pochyby, že jsouce Matkou Boží, jest Matkou všech milostí, poněvadž jest Matkou samého Původce milosti.

Zde však se jedná o přesné vymezení. Možno ivrdit, že všechny milosti bez výjimky můžeme obdržeti pouze jejím prostřednictvím?

Podáme tu předem úsudek velmi prostý, ale i velmi vznešený; krása jeho dojísta nepřekvapí nikoho, kdo pochopili učení o mystickém Těle Kristově.

Dvě položky jsou jisté: Maria jest Matkou, Matkou celého Těla Kristova. To postačí.

Ale jak možno, namítne mnohý, z této věty vyvoditi druhou: Má proto při udílení každé milosti úlohu tak význačnou, že bez ní nedostane se nám žádné milosti...?

Odpověď: Krista nemožno dělit. Ta, jež poslá-

ním svým měla vychovati Krista, nemůže Hlavu od údů oddělovati, nemůže pouze o Hlavu pečovat a údů zanedbávati.

Úlohou její bylo Krista zrodit a vychovat. To platí nejen o Prvorozeném, ale i o přijatých. Otažme se té neb oné matky, není-li výchova nepřetržitým řetězem nepatrných věcí a okolností? Může-li, je-li si své úlohy vědoma – a která poznává ji hlouběji a zastává věrněji a láskyplněji než Maria zůstaviti pouhé náhodě tu neb onu maličkost, vymlouvající se, že jí běží jen o věci hlavní, a zanedbávati onu ustavičnou drobnou péči, v níž více než kde jinde se ukazuje matkou?

Mohla by Ta, jež zroditi má každou duši pokřtěnou pro život věčný, ji vychovávat a hleděti, aby duch Kristův v ní stále mohutněl, nepomáhati vždy a všude tam, kde se jedná víc a více se Kristu připodobniti? Kdo se osmělí oddělovati její dvojí mateřství a připustiti, že sice nezanedbala ničeho, by Ježíš byl co nejvíce Ježíšem, ale že jí málo na tom záleží, abychom i my více neb méně též byli Ježíšem?

Věřme, že touž péči, kterou věnovala svému Prvorozenému, věnuje i nám. Předmět je sice rozdílný, ale láska táž. Maria není jako my: nedělí Krista; nezná meče Šalamounova. Jest až příliš Matkou.

Mohl-li již pohan napsat: „Nic z toho, co jest lidské, není mi cizí“ – jak tím více Maria se zajímá o vše, co se nás týče! Nic jí není cizím, co se týče lidstva. Nic jí neunikne, co se děje

na naší ubohé zemi. Sama ví, jak se žije v sl-
zavém údolí. Její pozemská pouť mezi námi
mohla v ní jen touhu roznítiti, vždy a všude
nám pomáhati.

Zcela prostě – míní mnozí – mluvila sv. Te-
rezie z Lisieux, když řekla: „Chci žíti na nebi,
činíce dobře na zemi. Spustím s nebe na zem
déšť růží...” A nikdo si nedovolí pochybovati,
že i splní, co slíbila, když její přímluva u Boha
jest tak mocná!

A Maria? Je-li také nebeská úloha nepatrné
mladičké panny, čeho nemožno se nadíti od
Královný panen? Jen pošetilec mohl by se o-
povážiti, omeziti její činnost jen na určitou míru
milostí: „Tyto růže zde rozdám lidstvu, ale o-
statní si podržím... Nemohu se přespříliš svý-
mi dětmi zabývati...”

Tento vývod theologický se opírá o Písmo
svaté.

„Et erat Mater Jesu ibi...” A byla tam
s Ježíšem Matka Ježíšova. To věděli dobře svatí
Mudrcové a jiní jejich vrstevníci. Když Maria
Panna nosila ještě božské Dítě ve svém lůně,
zda nebyla prostřednicí při posvěcení Jana
Křtitele? Matka Boží tam byla...

Jest tu, jest všude. Jest při prvním zázraku, jest
pod křížem i ve večeřadle. Toť pouze něco má-
lo výjevů z jejího života. Ale již sama okolnost,
že Písmo poukazuje na její přítomnost v každé
důležité chvíli, dává jasně na srozuměnou, že
nutno vytušiti všude její působení. Pravda ta

se tak sama sebou vnucuje, že zdá se nepotřebno zmiňovati se o tom, co je samozřejmé.¹⁰⁾

Jest tu, jest při prvním zázraku, jest pod křížem i ve večeřadle. Toť pouze něco málo výjevů z jejího života. Ale již sama okolnost, že Písmo poukazuje na její přítomnost v každé důležité chvíli, dává jasně na srozuměnou, že nutno vy-
tušiti všude její působení. Pravda ta se tak sama sebou vnucuje, že zdá se nepotřebno zmiňovati se o tom, co je samozřejmé.¹⁰⁾

Tomuto důkazu dodává tradice neobyčejné plnosti a váhy.

Hned po pádu prvních rodičů slíben Vykupitel; jistá okolnost však zasluhuje zvláštního povšimnutí: Písmo mluví o Jeho Matce téměř tolik jak o Něm: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou,“ řekl Hospodin ke zlému duchu; „Ona potře hlavu tvou...“

Odtud svatí Otcové a Učitelé nazývají Marii Pannu novou Evou.

„Ale,“ namítne snad někdo, „to sice Ji ukazuje jako spolupracovníci na díle Vykoupení... Leč jak dokáže její v š e o b e c n é prostřednictví?“ – Nedokazuje sice přímo; ale prohlubme tu otázku!

Maria jest Matkou Spasitele.

¹⁰⁾ Sv. Ignác vychází z této zásady, neváhá umístiti ve svých „Duchovních cvičeních“ zjevení vzkříšeného Spasitele Jeho Nejsvětější Matce. Písmo svaté se sice o něm nezmiňuje, ale předpokládá, že máme smysl Písem: „Scriptura supponit nos habere intellectum.“ A Suarez napsal: „Ubi res ipsae et opera quibus Christus matrem honoravit clamabant verba non erant necessaria,“ čeho se věc sama nemohla nedomáhati, nač by bylo potřebí slovy vyjádřiti?

Dvě hypotézy: Buď Maria odstupuje, když Spasitel se ujímá svého poslání jako božský Prostředník, a o nic se již nestará. Byla by tedy jen časnou prostřednicí; příchodem do nebe úloha její by se skončila; s výše nebes by jen shlížela na naše potřeby, ale účinně by nemohla zasáhnouti.

Anebo: Spasitel ujal se své úlohy, a Maria u Něho zachovala svou. S Ním zde na zemi pracovala, v nebi dále Mu bude pomáhati. Přispěla-li k získání pokladu, sluší se podle jednotného plánu Božího, by přispívala i v jeho rozdávání.

Toto druhé rozluštění se přímo vnucuje: Maria jest Matkou Vykupitele; jest tedy a pravdivěji Matkou Vykoupení. Proč vymýšleti ukončení jejího prostřednictví při jejím vstupu do nebe? Zde na zemi tolik pro lidstvo pracovala; a v nebi by již nemohla nic pro ně učiniti?

Ne, ne! Jest Matkou Spasitele a této své mateřské úloze jest věrna všude, kde Ježíš plní své spasné poslání. *M a t e r J e s u i b i*. Všude, kde Ježíš zachraňuje duše, Maria po jeho boku mateřsky prostředkuje. Plán Boží jest jednotný, Bůh vždy si zůstane věrný.

Toť ona překrásná výsada, kterou v Matce Boží oslavují světci a učitelé církevní, nazývajíce Ji „*m y s t i c k o u š í j í C í r k v e*“.

„V těle přirozeném šíjí přechází život z hlavy do údů; jí jsou též údové ve spojení s hlavou; šíje jest nezbytnou cestou dýchací a vyživovací; jí dostává se více cti než druhým údům; dítě objímá matku kolem krku, věší se naň, kdy se

leká neb když láska je unáší. Jak výstižně se to vše vztahuje na Rodičku Boží!" Tak mluví Cornelius po sv. Jeronymovi a sv. Bernardu, po sv. Albertu Velkém, Bellarminu, Bernardu Sien-ském a sv. Alfonsu Liguori. Dodává pouze, že jen v jedné věci příměr pokulhává: „Šíje jest v lidském těle přirozeným poutem mezi údy a hlavou, ale poutem mimovolným, bez vědomí a vůle. Maria však vědomě a dobrovolně spojuje duše s Kristem."

Kromě těchto vysvětlení sv. Otců a Učitelů, kolik jiných klásků mohli bychom nasbírat na nesmírném poli katolické tradice!

Uvedeme jen pro Církev Východní památná slova sv. Germána Cařihradského: „Nikdo nedojde spásy, leč Tebou, ó Matko Boží! Nikdo se nevyhne úskalí, leč jen Tebou, ó Panno a Matko! Nikomu se nedostane nebeských darů, leč jen Tebou, ó Milovaná Páně!"

A co se týče učitelů Církve západní připomeneme si slovy sv. Bernarda: „Vůle Boží jest, bychom vše obdrželi skrze Pannu Marii," ještě slova sv. Petra Damiana: „Žádná milost nesestoupí s nebe na zem, leč jedině rukou Mariinou," i svatého Ambrože: „Skrze Ni přichází na svět všeliká milost nebeská," a posléze sv. Bonaventura: „Od Marie Panny máme vše, čeho se nám s Hůry dostává."

Není naším účelem tu hromaditi texty; seznamy jejich nemají konce. Uvedené dojista postačí.

Jiným svědectvím dogmatu jest modlitba křesťanská: *lex orandi, lex credendi*.

Když 8. prosince r. 1854 prohlásil papež Pius IX. Neposkvrněné Početí Panny Marie za článek víry, zajásaly všechny dívky Mariánské. Mnozí však se tázali, může-li ještě jiný drahokam zvýšiti lesk koruny jejich Matky?

Nuže počátkem r. 1921 zvěděl katolický svět, že papež schválil nový svátek Panny Marie jako všeobecné Prostřednice božských milostí.

Prosby o něj docházely již ze sjezdu Mariánského r. 1904 a později ještě r. 1913. Iniciativou kardinála Merciera, primasa Belgie, zaslána prosba sv. Otci Benediktu XV., aby prohlásil za dogma katolické tradicionelní víru ve všeobecné přímluvné Prostřednictví Marie Panny podle spravedlnosti – Ježíše Krista.

Zvláště mše na den 31. května povolena diecésím belgickým i těm, které by o ni žádaly. Slavnost tuto zaznamenal si papež Benedikt XV. do svého soukromého kalendáře. Kromě toho ustanovil zvláštní komisi, která měla připravit, pobádati a vymoci slavné prohlášení dogmatu. Ostatně již velký předchůdce Benedikta XV. řekl: „Maria jest nebeským průlivem, kterým splývají na zem proudy všech milostí.“

Seběřeme-li všechna tato svědectví a porovnáme-li jejich bohatství s poměrně skrovným počtem starobylých svědectví o Neposkvrněném Početí, nezbyvá než souhlasiti s oprávněným údivem hlubokého theologa, že „Neposkvrněné Početí si již dovedlo proraziti cestu, zatím co

mateřství milosti není dosud prohlášeno za článek víry ..."

Tedy všeobecná víra křesťanského světa, že „všeliká milost přichází skrze Marii Pannu“, zdá se nepopíratelná; i můžeme zíratí na Matku Boží, jak ji spatřila 27. listopadu 1830 v pařížské kapli milosrdných Sester v ulici „du Bac“ blahoslavená Kateřina Labourè.

Výmluvný to obraz „Rozdavatelky milostí!“ Roucho bílé, plášť barvy vycházející zory; noha drtí pekelného hada, vztažená ramena se sklánějí k zemi a z rukou plných prstenů a drahokamů proudí skvoucí paprsky. „Viz,“ řekla Maria, „symbol milostí, jež rozlévám na všechny, kdo o ně prosí.“¹¹⁾

„Každá milost sestupuje na lidstvo trojím dokonale spořádaným stupněm: Bůh ji uděluje Kristu, Kristus ji odevzdává Matce a z rukou Mariiných sestupuje až k nám.“¹²⁾

Tuto překrásnou ideu dogmatickou obdivuhodně vystihuje umělecké dílo sochaře Deberta v kapli „Orantů Ave Maria.“¹³⁾ Ve výši – Otec nebeský; viděti však pouze Jeho tvář a široko rozevřenou náruč; pod Ním Duch Svatý v podobě holubice s rozpjatými perutěmi; níže Ježíš na kříži, ruce přibité, Maria Panna stojí na světové kouli, dosahující hlavou k Srdci svého

¹¹⁾ Na rukou Panny Marie byly i démenty mdlého, vyhaslého lesku. „Zobrazovaly,“ jak řekla Sestra Kateřina, „ony milosti, o něž zapomínáme prositi ...“

¹²⁾ Sv. Bernardin Siennský.

¹³⁾ V Bry-sur-Marne.

Syna; její otevřené dlaně pečlivě sbírají milosti, jež sestupují od Otce a Ducha Svatého a z ran Ježíšových se řinou krůpějemi krve, které pak Maria spasným deštěm rozlévá na ubohou zem.

Leč vzhledem k celkovému faktu všeobecného Prostřednictví Panny Marie naskýtá se několik otázek: Není pochyby, že skrze Pannu Marii obdržíme milosti, o němž jsme prosili její přímluvou; ale jak je s milostmi, při nichž se nedovoláváme její přímluvy, nýbrž na př. přímluvy některého světce?

Ale i v takém případě Panna Maria prostředkuje. Učení to mistrně vysvětlil Benedikt XV. Kongregace Ritů po několik let byla na vahách, má-li přičísti blah. Johanně z Arcu jeden ze zázraků, navržený k jejímu svatořečení, poněvadž se udál v Lurdech. Nuže, 6. dubna r. 1919 po přečtení dekretu, uznávajícího oba zázraky, Nejvyšší Pastýř takto se vyslovil: „Nutno-li uznati v každém zázraku prostřednictví Marie Panny, jíž z vůle Boží se nám dostává všelike milosti a každého dobrodiní, nemožno popříti, že v jednom z podaných zázraků toto prostřednictví vystupuje neobyčejně význačně. Myslíme, že Pán tak chtěl, aby nám připomněl, že nikdy nesmíme vylučovati vzpomínku na nejsv. Pannu, ani tehdy, kdy dle zdání je zázrak přičítán přímluvě některého blahoslavence neb světce. A i když Bůh ráčí své Svaté oslaviti, i tehdy potřebí vždy předpokládati prostřednictví Té, kterou svatí Ot-

cové zovou Prostřednicí Prostředníků, Mediatrix Mediatorum omnium."

A obdržené milosti, o něž jsme neprosili?

I ty nám vyprošuje Panna Maria. Ač její prostřednictví co do hodnoty účinné se liší od prostřednictví Ježíšova, přece jest právě tak všeobecné, jako prostřednictví Jeho. Žádná milost neunikne Ježíši, žádná též Jeho Matce. Nejsvětější Panna neopouští pokraje ráje, rozlévající na nás ustavičně nebeské milosti.

Teprve až země pomine, bude si moci odpočínouti. Sv. farář arský říkal s obvyklým svým vlídným úsměvem, v němž se zračila hluboká theologie: „Myslím, že teprve na konci světa Matka Boží si odpočine, ale pokud svět trvá, se všech stran se na Ni doráží. Jest jako Matka, jež má mnoho dětí, ustavičně chodí od jednoho k druhému. A já," dodal naivně, „již tak často jsem čerpal z tohoto zdroje, že by již dávno v něm nic nezůstalo, kdyby nebyl nevyčerpatelný."

Zbývá ještě jedna záhada: jest účast Mariina v rozdávání milostí nezbytně aktuální?

P. Terien, jeden z theologů, kteří nejlépe mluvili o mateřském prostřednictví Mariině, rozeznává ve svém veledíle „Maria, Matka Boží a Matka lidí", spolupůsobení s milostí od aktuálního spolupůsobení s každou milostí.

Ani jediné milosti se nám nedostane bez mateřské účasti Marie Panny. Leč jaká je ta účast?

Jest nezbytně aktuální? Autor neodvažuje se tak tvrdit. Jiní zas míní, že otázka ta mohla by býti předmětem dogmatické definice. Kromě této věty bylo by to skutečně omezováním mateřské činnosti Rodičky Boží, k němuž dojista nic neopravňuje.

Ke konci ještě zajímavá epizoda historická:
Dne 13. prosince 1920 odevzdal kardinál Mercier papeži návrh k officium Marie Panny Prostřednice. Benedikt XV. pozorně jej prostudoval a když 17. ledna přijímal kardinála, řekl mu: „Pročetl jsem celé officium. Jest velmi krásné. Nemohu váhati, musím je schváliti.“ Potom téměř ostýchavě dodal: „Jediné, co se mi méně líbí, jest invitorium;“ – invitorium jest v hodinách církevních druh refrénu, jenž se opakuje po každé sloze hymnu, začínajícího jitřní; – „ale jest to jen pouhý dojem, není potřebí se naň ohlížeti...“ Ale kardinál naléhal. „Nuže,“ řekl sv Otec, „hledte, nejkrásnější klasická invitatoria opakují téměř vždy slova Žalmisty Páně: „Venite adoremus.“ Lituji poněkud, že Váš návrh se od tohoto zvyku uchylil, byl bych si přál připojiti k prostřednictví Panny Marie i adoraci Syna.“ Téhož ještě večera invitorium definitivně pozměněno: „Christum Redemptorem, qui nos omnia voluit habere per Mariam, venite adoremus!“ „Kristu Vykupiteli, jenž chtěl, abychom vše obdrželi skrze Pannu Marii, pojdme se klaněti!“

Odpověď synů: Láska křesťanů k Marii Panně.

Jeden z nejoddanějších ctitelů nejsv. Panny, blah. Grignon z Montfortu, neváhal prohlásiti: „Bůh chce, bychom více než dosud milovali a ctili Matku Boží. Není-li božský Spasitel dosti znám, to jedině proto, že Maria Panna zůstává neznámou. Ona prvně zrodila světu Spasitele; po druhé dá mu Jej v dnešní moderní době.“

Dojista lidstvo vždy v průběhu věků ctilo Rodičku Boží. Pobožnost k Ní počala úctou a láskou Ježíšovou. A jakou láskou k Ní lnuli apoštolové a první křesťané! Podle zbožné tradice již sv. Jakub Starší dal podnět k vystavění španělské basiliky Matky Boží del Pilar; v Tripoli prý sám sv. Petr posvětil chrám ke cti Její, ač ještě žila. V Arlesu podnes ukazují zbytky starodávného chrámu Matky Boží Milostné, na níž byl nápis: *Hoc sacellum dedicatum fuit Deiparae adhuc viventi.* Kaple ta zasvěcena Bohorodičce, pokud ještě žila.

Ale veřejný kult Mariánský zaveden dosti pozdě. Teprve v VI. století ustanoveny slavnosti Narození Panny Marie. Její Očišťování, Zvěstování a Nanebevzetí. To však nepřekvapí nikoho, neboť až do konce IV. století vzdávána veřejná úcta jedině mučedníkům. Ale jakmile začla Církev uctívati i jiné světce, Maria zaujala v cyklu liturgickém své čestné místo.

Nejslavnější jména, jimiž srdce křesťanů k Ní volala, připomínají téměř vždy její všemocnou

přímluvu: Pomocnice křesťanů, Matka božské milosti, Útočiště hříšníků, Pramen života, Brána nebes...

Nadšení křesťanů opěvuje Ji nekonečným bohatstvím jmen nejkrásnějších a nejslavnějších. Láska unáší jejich obraznost a ještě více jejich srdce, jak by již předem chtěli podepsati dogma o všeobecném prostřednictví své Královny. I když pomineme názvy pouze zeměpisné a historické – jakou hlubokou theologii hlásají jména: Matka Boží milostná, Matka vší milosti, Matka Boží Pomocná, Matka ustavičné pomoci, Matka míru, Matka božské útěchy a tisíce jiných.

V Cařihradě nalezeny stopy padesáti svatyň a v jeho okolí dvaceti kaplí, zasvěcených Panně Marii. Shledáváme se tu s drahými jmény: Matka, jež rychle vyslyší, Matka Boží Dobré (vlastně Bezpečné) Naděje, Matka Boží, země živých, Matka Boží, zdroj Nesmírného, Matka Boží Soucitná, Matka Boží Dobročinná, Matka Boží milosrdná...

A kolik svatyň Mariánských rozeseto po celé zeměkouli! Co říci o nádherných jejích středověkých katedrálách, o těchto litaniích z kamene vytesaných, o nichž téměř všech, možno říci totéž, co Vauban napsal o chrámu Matky Boží v Coutancesu: „Kdo jest ten vznešený šílenec, jenž vykouzil taký div?“ Proto právem Michelet definoval středověk: „Jest to úkon víry v nejsvětější Pannu, tlumočený kamenem.“ Není to však dílo jednotlivců, veškeren křes-

řanský lid v hřejivé svornosti staví Matce Boží nádherné pomníky: „Chudšas dává své rámě, boháč své zlato, kněz svou vědu, umělec svého genia. Dějiny umění nemají podobného příkladu.“ (E. Male.)

Když Ozanam navštívil vlast Cidovu, opěvuje slávu jejích Mariánských svatyň: „Ó Matko Boží Burgoská! Tys též Pisánskou, Pařížskou a Kolínskou, Amienskou a Kartouzskou! Tys královnou všech katolických veleměst! Jak jsi krásná a spanilá! *Pulchra es et decora!* Již pouhou vzpomínkou na Tebe splývají půvab a krása v lidská díla. Barbaři opustili lesy a všude pálili a plenili. Ale Tys zkrotila jich surovost, i sklonili hlavu, zapřahali se do těžkých vozů a pracovali poslušně pod vedením umělců, kteří Tobě budovali svatyně! Celá dlouhá staletí trpělivě Ti tesali skvostné portály, mohutné galerie a štíhlé věže... Výše a velikost Tvých basilik předstihla daleko i ty nejhrdější budovy ctižádostivých Římanů... Cudná krása těchto architektonických výtvorů s bohatstvím svých soch a forem dýše čistou nadzemskou láskou. Tys odzbrojila ruce, které dosud jen v krve prolévání hledaly svou slávu: odhodily meč a chopily se lžíce zednické a dláta, ano z lásky k Tobě vytrvali po tři sta let v tichých uměleckých dílnách. Ó Maria! Jak bohatě odměnil Bůh pokoru Svě služebnice! Náhradou za chudý domek Nazaretský, v němž jsi žila se svým Synem v ústraní, kolik nádherných svatyň Ti připravil!“

Většinou umělci zůstali neznámí. Zdá se, že lé-

pe tak. Neboť vlastně veškeren lid křesťanský v dojemném incognito se modlí tuto kamennou nerozbornou modlitbu, modlitbu vždy pevně a nezlomně stojící jak Maria pod křížem, přes všechny bouřlivé vichřice, přes útoky nepřátelských střel. Stabat...

Z chrámů kamenných přejdeme do ukrytých svatyň lidských duší! Každé věrné srdce křesťanské má svůj oltář Mariánský. Vejdeme do katolického kostela! Z padesáti osob, které se tu modlí, polovina dojista drží v ruce růženec. A druhá polovina, věřte mi, ještě vzývá Pannu Marii. Pro mnoho věřících modliti se znamená modliti se k Panně Marii. Kdo by jim to měl za zlé? Nenapsal již Dante, tento básník-theolog: „Prositi o milost, ale nevzývati Marii, toť chtěti, aby touha bez křídel létala!...”

Sv. František z Assisi nedlouho před svou smrtí viděl u vytržení dva žebříky až k nebi sahající. Nad jedním z nich spatřil Krista, nad druhým Jeho Matku. Mnoho Bratří Menších pokoušelo se stoupati po žebříku Kristově, ale sotva se dostali na několik příček, nemohli dále, i museli slézti. Teprve když je světec vyzval, by se utekli pod ochranu Matky Boží, dospěli po Jejím žebříku šťastně ke svému cíli.

Sv. František Xaver, apoštol a patron díla „Šíření víry“ neváhal prohlásiti, že bez přímlyvy Marie Panny není žádného obrácení: „Kdykoli jsem opomenul ukázati pohanům vedle kříže Ježíše Krista i obraz Jeho Matky, vždy jsem narazil na nepřemožitelný odpor.”

Snad mnohý chtěl by věřícím vytýkati, že ve

své pobožnosti až příliš velké místo vyhrazují Panně Marii. Ale jak málo má naděje, že bude pochopen!

Zajímavá je žádost, kterou námořníci města Bologne-sur-Mer, podali tamnímu magistrátu, když r. 1849 chtěli opět na branách městských umístiti starobylé sochy Matky Boží:

„Město naše již od dávna je svěřeno zvláštní ochraně nejsvětější Panny. Dvě sochy této naší nebeské Ochránkyně poutaly zraky všech: První nad branou Duneskou hleděla k moři a střežila město; druhá na bráně Calaiské hájila je. Ale r. 1830 odstraněny na rozkaz vlády tyto zevní projevy zbožné úcty našich předků. Od té doby bez ustání stihá nás pohroma za pohromou. Trpí naše rodiny, naše jmění a zdraví; jsme zraněni v našich nejhlubších náklonnostech. Nadešla chvíle, kdy musíme své zraky a naděje obrátiti k Té, jež jediná svou všemocnou přímluvou u Boha může odvrátiti těžké tresty Boží. Proto úsilovně a snažně prosíme, by vzdána byla opět Matce Boží povinná úcta, a její obrazy opět umístěny tam, kde je postavila zbožná víra našich praotců...“

Zřídka kdy rouhavé slovo zasáhne Matku Boží. Ježíši se lidé více rouhají než Jeho Matce. Když 3. ledna 1857 vražedná lůza se vrhla v St. Etienne-du-Mont na Msgra Siboura s voláním: „Pryč s bohyněmi!“ – chtějíc v osobě arcibiskupově zavraždit nejsv. Pannu, nedávno prohlášenou Neposkvrněnou – případ ten může-

me si vysvětliti. Když v téže době a z týchž pohnutek psal Viktor Hugo smutné verše proti Neposkvrněnému Početí, nebo když Dumas prohlásil: „Bez Panny by křesťanství rychleji zvítězilo. Takto však je sevřeno v legendě sice tklivé a poetické, ale těsné... Mně nikde nebude Maria u Boha prostřednicí. Kráčím přímo ke Kristu. Jda mimo ni, pozdravím Ji sice, ale nemáme co si říci...” – i to ještě můžeme si vysvětliti, ale ne omluviti.

Běda však těm, kdo jdouce mimo Matku Boží, nemají co jí říci! Není jim to ke cti! Ale buď jak buď, jak mizí bolestné to rouhání před voláním lásky, něhy, obdivu a dětinné důvěry, jež se vznáší z duší ušlechtilých! Kdyby katolicismus neměl jiného divu než Rodičku Boží, již tím by nedostižně převýšil každé jiné náboženství! To výborně pověděl jistý výtečný autor, obrácený israelita, který zemřel za války světové: „Jediný katolicismus vyhradil Marii Panně místo ve svém kultu; tím způsobem lásku mateřskou, srdce a postać ženy vstavil na vrchol ideálního chrámu. Žena v svém dvojím ideálu panny a matky začla nad lidmi vládnouti, rozlévající v srdcích svůj hluboký uklidňující vliv. Kdo popře, jakou líbeznost kult tento lidstvu přinesl? Leč co jest žena, jež zkrotila srdce rytířů, a již vděčíme za jemnost mravů, u porovnání s Tou, která jest Branou nebes, Hvězdou mořskou a skvoucí Jitřenkou?”¹⁴⁾

¹⁴⁾ Marc Boasson: Listy z války.

Umění všech odvětví se pokusilo oslavovati Matku Boží. Není ani jediné školy malířské neb sochařské, jež by se nemohla vykáhati četnými Madonnami. Rafael, ač se dožil jen třiceti osmi let, namaloval víc než třicetkrát Marii Pannu. Nejednou sice se inspiruje typem nehodným předmětu tak čistého; ale často dýše jeho dílo pravou zbožností. Poslední jeho prosbou bylo, by byl pohřben u Panny Marie Mučedníků ve stínu sochy Mariánské.

Láska Sanziova k nejsvětější Panně není zjevem výjimečným. Umění se zmocnilo celého Jejího života, všech jeho tajemství a období. Pietě Michala Angela vytýkáno, že jest příliš mladá. „Zapomínáte,“ odpověděl umělec, „že byla Pannou a Neposkvrněnou. Hřích se Jí nedotekl. Jedině tvář věčně mladistvá jest Jí důstojná...“ A dojista v mnohonásobných a četných uměleckých výtvorech zůstane vždy Panna Maria nejdokonalejším obrazem věčného mládí.

Na pilíři středního portálu remešského trůní Maria, držíc v jedné ruce Božské Dítě, v druhé královské žezlo; výstižný symbol místa, jaké zaujímá v zbožnosti katolické. Božský Spasitel řekl: „Já jsem Dvěře.“ S výše těchto požehnaných Dveří líbezný obraz panenské Matky září, volá a žehná.

Blahoslavený Grignion z Montfortu se domníval, že konec světa jest nedaleko; byl přesvědčen, že obnovená pobožnost k Rodičce Boží bude důstojnou přípravou na obrácení, jež mají nezbytně předcházeti poslední pohromy. Nám však se zdá, že svět je teprve ve svém po-

čátku. Evangelium začíná sotva vyzařovati...
Veškerá práce čeká... Neblíží se konec, ale
vychází zora. Svět potřebuje více evangelické
podstaty, a tam, kde evanglium již proniklo,
více lepšího života evangelického. Kdo nej-
účinněji přispěje – rozsahem a hloubkou –
k jeho vítězství? Maria.

Právě jsme se zmínili o kathedrále remešské,
stavitelé prý jí dali taký směr, aby každého 15.
srpna ve svátek Nanebevzetí Panny Marie vy-
cházející slunce proniklo podélnou osou do
apsidy a tak přímo mohlo ozářit překrásnou rů-
žici, v níž se pak zaskvěje v jásavých a teplých
barvách nádherná okenní malba, představující
vítězoslávu Královny nebes.

Naše malé děcko, Bohužel, nemůže se přirov-
nati k nádherné růžici remešské; nanejvýš jen
ke skromné, až příliš skromné okenní malbě ne-
patrné postranní lodi... Ale dotkne-li se ho
paprsek s Hůry, snad aspoň tolik zazáří, aby se
v duši probudila touha, lépe Matičku Boží po-
znati a vroucněji i velkodušněji Jí sloužiti...

OBSAH:

Úvod	5
KNIHA I.	
Naší Matkou... Za jakou cenu	7
Kapitola I. Meč bolesti	8
Kapitola II. Mariino Fiat	17
Kapitola III. Maria při umučení Páně. Stabat...	31
KNIHA II.	
Matkou? S jakým bohatstvím duševním!	43
Kapitola I. Východisko: Neposkvrně- né Početí	44
Kapitola II. Od zvěstování do Večeřadla	53
Kapitola III. Od Večeřadla k blažené smrti	63
KNIHA III.	
Matkou? A jakou laskavou! .	75
Kapitola I. Útěcha zarmoucených .	75
Kapitola II. Maria Prostřednice .	84
Kapitola III. Prostřednice všeliké milosti	96
Závěr: Odpověď synů: Láska křesťanů k Marii Panně .	107